

DE OUDSTE KEUREN VAN SCHIELAND,

UITGEGEVEN DOOR

J. H. W. UNGER.

In het archief van het Hoogheemraadschap Schieland bevindt zich een portefeuille met een zestal oude keurboeken, waarvan er vier door hun samenstelling tot één groep behooren.

Deze zijn aldus te beschrijven:

Keurboek no. 1. Perkament, in folio, 20 folio's, behalve de omslagbladen, met roode opgewerkte initialen en verdeling der artikels door roode inkt. De eerste bladzijde begint: „Dit boec es gescreven uten hogen hiemraden boeck van Schielant ende dair staet in gescreven der hiemraden hantvesten ende kueren.”

Keurboek no. 2. Papier, in folio, 34 beschreven en 4 onbeschreven folio's, behalve de omslagbladen. Het papier vertoont als watermerk een dierenkop met twee horens, een oog en een oor en vijf stekels boven op den kop; dit merk is door mij niet in de tot heden gepubliceerde merken teruggevonden, maar het behoort tot de groep van plaat VI van de Stoppelaar (zie no. 4), dus tot het begin der vijftiende eeuw. Na de beide hierachter afgedrukte handvesten volgen er nog twee van hertog van Albrecht, een van 1390 en een van 1395. De eerste bladzijde begint evenals in Keurboek no. 1. Op enkele plaatsen is de tekst doorgeslagen en zijn daarvoor atere bijvoegingen in de plaats gesteld; de

meeste schijnen evenwel, ofschoon met bleekere inkt, door dezelfde hand er bijgeschreven te zijn. Bovendien vindt men enkele veranderingen met zestiende-eeuwsche hand. Verschillende artikels zijn doorgeslagen of met kruisjes voorzien, hetgeen op een herziening van de keuren in het algemeen wijst. Het komt mij voor dat het handschrift van dit keurboek een ouder type heeft dan dat van no. 1. Bij vergelijking van de teksten moet evenwel aan no. 1 den voorrang gegeven worden. Niet onwaarschijnlijk is no. 1 later dan no. 2 afgeschreven van een verloren gegaan handschrift, dat misschien nog uit de veertiende eeuw dagteekent. Beide keurboeken, no. 1 en no. 2, bevatten in hoofdzaak dezelfde bepalingen.

Keurboek no. 3. Perkament, in folio, 22 beschreven en 5 onbeschreven folio's (fol. 2 is ook onbeschreven). De eerste bladzijde begint dadelijk met het handvest van graaf Jan van 1299. De handvesten van 1390 en 1395 zijn hier ook opgenomen. Het keurboek is met groote, duidelijke vijftiende-eeuwsche letter geschreven. Het bevat een aantal bepalingen minder dan de beide voorgaande, doch van fol. 17 verso af zijn een reeks nieuwe artikels bijgevoegd, loopende, voor zoover zij gedateerd zijn, na 1438 tot sint Pietersschouw 1478.

Keurboek no. 4. Papier, in folio, 22 beschreven folio's, één onbeschreven en één met verschillende aantekeningen beschreven. Het papier heeft drieërlei watermerken, één vel heeft een kan, het meest nabijkomende met de afbeelding bij de Stoppelaar op plaat XIII no. 13, één vel heeft de gothische letter p zooals die aldaar op plaat XII no. 5 is afgebeeld en de overige bladen vertoon het wapen met de drie lelies, dat voorkomt op plaat XIV no. 6. Hieruit een gevolgtrekking te maken van den tijd, waarin dit keurboek werd geschreven, is moeilijk; als zeker is aan te nemen dat het uit het

laatst der vijftiende eeuw dagteekent. Dit wordt ons nader door den tekst bevestigd. Deze komt overeen met dien van keurboek no. 3, doch is vermeerderd met artikelen loopende tot het jaar 1491. Ook dit handschrift schijnt als legger voor de samenstelling van een herziene tekst gediend te hebben, want bij de meeste artikelen staan cijfers, die op een nieuwe rangschikking schijnen te wijzen.

In onze eeuw zijn de perkamenten omslagen dezer handschriften genummerd. Keurboek no. 1 is als no. 1 genummerd, loopend van 1405—1439, no. 3 als no. 2 van 1422—1478, en no. 4 als no. 3 van 1422—1491. Het schijnt dus dat het keurboek, dat hierboven als no. 2 is beschreven, toen nog niet teruggevonden was. Ook in den door den heer Hingman opgemaakten Inventaris van het hoogheemraadschapsarchief zocht ik het tevergeefs.

Het belang eener uitgaaf van deze oude keuren, waarvan de kern zeer zeker uit de veertiende eeuw dateert, zoowel voor de kennis van de topographie van Rotterdam en Schieland als van het waterschapsrecht in het algemeen, zal wel niet ontkend worden. Waar het aan den eenen kant niet mogelijk bleek het Hoogheemraadschap er toe te bewegen zelf deze uitgaaf op zich te nemen en aan den anderen kant deze keuren, omdat zij geheel Schieland omvatten, minder geschikt zijn een plaats in de *Bronnen voor de Geschiedenis van Rotterdam* te vinden, acht ik het verantwoord gedurende een paar jaren daarvoor een plaatsje in te ruimen in dit Jaarboekje.

Aan Dijkgraaf en Hoogheemraden van Schieland zij intusschen hartelijk dank gebracht voor hun toestemming om deze uitgaaf mogelijk te maken.

KEURBOEK No. 1.

(Fol. 1). Dit boec es gescreven uten hogen hiemraden boeck van Schielant, ende dair staet in gescreven der hiemraden hantvesten ende kueren ¹⁾).

Eerst der hiemraden hantvesten uutschrifte.

Wy Jan, grave van Hollant, van Zelant ende heere van Vrieslant, maken condit allen luyden, dat wy den hiemrade van den bedrive van den dijcke ende van den watergangen²⁾ van den baliusceppe tuysschen Schie ende Goude hebben genomen up onsen geleide, ende wair dat zaike, dat hem yemant hierboven enige dingen dede anders dan tgoede, dat souden wy houden an sijn lijf ende an sijn goedit; desen brief was gegeven sDinxdaechs, na beloken Cynxsen int jair ons Heeren 1299 in die Hage.

Wy Willem, grave van Henegouwen, van Hollant, van Zelandt ende heere van Vrieslant maken cont allen luyden, dat wy willen, dat so wat bedrifte dat onse welgeboren hiemraden van Schielant hebben om oirbaer des gemenen lants van Schielant berechtet worde by hem ende by hoiren baliu. Gegeven des Saterdaghes voir Palmensonndage int jair ons Heeren 1316.

¹⁾ Deze aanhef ontbreekt in Keurboek no. 3.

²⁾ Keurboek no. 3: „wateringen”; in no. 4 zijn deze bepalingen achteraan op fol. 19 geplaatst.

Item dit sijn der hoger hiemraden kueren ende schouwedagen van Schielant:

1. (*Schouwdagen.*)

Item den eersten schouwedach des Woensdages nae sinte Odulphusdach up 2 ¹⁾ sc.; den anderen schouwedach des Woensdages nae sinte Louwerijsdach, dat is die leggende schouwe, up die boeten van 10 sc. ende upter hiemraden theringe. Item die derde schouwe is des Woensdages nae sinte Martijnsdach in den winter alle dyken in hair volle groot te wesen ²⁾ up 10 sc., then ware offet den hiemraden onnosel dochte wesen. Voirt alle jair te versamenen des Woensdages nae sinte Pietersdach in Zelle ende dan die waterscappe te peylen ende voirt den schouwe van der dijckaedzen ³⁾ te kueren.

2. (*Schouwdagen.*)

Eerst so hebben die hoge hiemraden gekuert, dat alle dyken binnensdijcx ende buytensdijcx, alle barmen, alle hoofden, alle horden, alle muyren, alle platen, alle staken, alle watersceppen, volcomelijc in hoir oude groot te wesen, dats te verstaen, dat sonderlinge elke staeck also groff wesen sal als eens mans diede off grover, ende up elke voet breet een stake te staen of meer, ende die platinge also hoech te wesen als boven maelvloede, dat is te verstaen die maelvloede, die int gemeen omtrint Bamis gaende sijn, ende dat mach ⁴⁾ twe van den hogen hiemraden dan beschouwen ende sonderlinge, dair muyren sijn, die platinge enen voet hoger te wesen, ende dat sel wesen totter hiemraden bescheidenisse, ende wes dyken

¹⁾ Keurboek no. 3 en no. 4 hebben: „10”.

²⁾ Het volgende deel van dezen zin ontbreekt in Keurboek no. 3.

³⁾ Keurboek no. 1: „ende voirt van der dijckaedzen schouwe te kueren.”

⁴⁾ Volgens Keurboek no. 2, no. 3 en no. 4; no. 1 heeft: „noch”.

uutgesteken sijn ¹⁾), die weder wel gevollt te sijn ende dairup gezoolt te wesen (fol. 1 verso) met goeden zoolzoden schaft recht up, dats te verstaen van den voet van den dyke totten overcant van den dijk toe, ende wat horden, die drie jair out sijn off dairboven, die of te doen ende weder wel gehort ende gestaect te wesen met goeden driejarigen rysen, ende dit wil den hiemraden scarpelic beschouwen na inhout der ouder kueren, ende wair nyewe kueren upgeleit sijn, dair sel men die dyken of maken, so dieselve kueren ²⁾ dair of inhouden ende begrypen.

3. *Van heynen.*

Item een goede heyninge te houden up die spoeye tot Schoenreloe ende upten dam tenden den spoeyewater ter hiemraden love, ende diesgelijcx ³⁾ alle dammen van den uuterdyken wel geheint te wesen alle die schouwe doir up die boeten van 1 lib. alle jairs te beloken Paesschen gemaict te wesen, ende dat zel beschouwen die dijcgrave mitten gezworen bode.

4. *Van heynen.*

Item willen die van Delff hoir dammen niet heynen, wat beesten men dan an den dyke weydt ende in den uuterdyken lopen, die en sel men niet schutten, ende ⁴⁾ die en sullen die van Delff niet scutten, noch geen recht of hebben.

5. *Van schutten an den dyke.*

Item wat beesten aen den dyke gaen alle die schouwe doir ende willighen schillen, die mach men scutten voir eygen, uutgeset scapen, die schillen, verbueren 5 sc. ende

¹⁾ Keurboek no. 2, no. 3 en no. 4: „so wes dyken uutgeslegen sijn”.

²⁾ Keurboek no. 2, no. 3 en no. 4: „dieselve nyewe kueren”.

³⁾ Het voorafgaande ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

⁴⁾ In Keurboek no. 3 en no. 4 volgt: „dair en sullen die van Delt geen recht of hebben.”

dit mogen mede beleden dieghene, die die willigen hoir sijn, up hoiren eedt totter hiemraden besceidenisse gelyken ander scutters, ende wie dattet beleet, sel hebben van elcken groten beest 10 sc. ende van elc eenjarich rint of scape 2 sc. ende die sel se leveren den rechter binnensbans, ende die sel uutleggen dat gelt ende weder innemen als recht is rechtevoirts.

6. *Van aerde te nemen.*

Item alle die schouwe doir dair die uterdijck niet dan twe roeden breed en is, dair geen aerde te nemen up die boeten van 3 lib., ende so wair hy breder es, dair geen aerde te nemen up 12 voeten na den dijcsloot, up die boete voirs. Mer wie sijn uterdijck wateren wil, die macht grippelen 2 voet wijd tot in den dijcsloot, uutgeset dat nuwe lant, behoudelijc alle kueren als dair of sijn.

7. *Van sluysen of zylen die ingaen.*

Item alle waterscippen, sluysen off zylen, binnen der schouwe van Schielant gelegen, die ingaen onredelic¹⁾ sonder oirloff van den hiemraden, dat wair up een boeten van 2 sc. dat eerste getyde ende voirt elcke ander getyde 10 sc. ende dese boeten mach die beleder rechtevoirt panden te helfte beter ende verbueren²⁾ tenden der anderder³⁾ ebben wanneer sy gescat sijn, ende wie enige sluyse updede of tempelde buyten oirlof van den hiemraden, verbuerde 10 lib. ende hier mach se die dijcgrave then eede off setten wanneer hy wil, dair hy ghenen tuych off en heeft.

(fol. 2.) 8. *Verken up die waterkeringe⁴⁾.*

Item omtrint Rotterdam gheen verken te gaen up enige waterkeringe⁴⁾, si en sijn wel geringet met drien

¹⁾ In Keurboek no. 3 en no. 4 volgt hier nog: „sonder letsel”; in no. 2 is dit doorgeslagen.

²⁾ Keurboek no. 1 en no. 2: „verloren”.

³⁾ Keurboek no. 2, no. 3 en no. 4: „derder”.

⁴⁾ Keurboek no. 3: „wateringe”.

pennen ¹⁾ up een boete van 3 lib., hier sel die scutter terdendeel of hebben ende die dijcgrave tander.

9. *Beesten op die waterkeringe.*

Item geen beesten te houden gaen, noch te driven uptie waterkeringe ²⁾ van den Koolsche dijck, die doir Engebrecht Spikers lant gaet tot Pouwels Bilres huel toe dan dies gewaert is van den ambochtbeware van den ambochten wegen, die die waterkeringe ²⁾ toebehoirt up elke grote beest 10 sc, mer wair yemant, die mit schuytpaerden of mit grote beesten al willens doirtocht up dese waterkeringe inmaicte ³⁾, die mach men schutten voir eygen ende die ambochtbewairre ende diegene, die dair in gelant sijn ende mede toe gelden, die mogen mede scutten geliken een gewaert scutter.

10. *Van den sluysen tSchoonreloe.*

Item te Schoonreloe in die sluysvliet niemant geen scepen te leggen als die sluysen off spoye uutgaen dan alst vloeyt, up een boeten van 10 sc. ende die spoye niet te winden dan die se bewart up 10 sc. ende wie dattet beleet ende des gewaert is, die sel hebben dat derdendeel ⁴⁾.

11. *Die kade met scuytpaerden niet te trecken.*

Item bi der vairdt van den poirthuyse tot Floor Battensz. huel toe die kade mit schuytpaerden niet te trecken of up te ryden up die boeten van 10 lib., half den heere ende half den hiemraden; dit mogen mede beleeden die ⁵⁾ schout ende ambochtbeware geliken die hiemraden bode, ende desgelijcx mogen sy beleeden alle die-

¹⁾ Keurboek no. 3 en 4: „ringen”.

²⁾ Keurboek no. 3: „wateringe”.

³⁾ In Keurboek no. 2 is „in” doorgeslagen; Keurboek no. 3 en 4: „maecte”.

⁴⁾ Deze bepaling is doorgeslagen in Keurboek no. 2 en ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

⁵⁾ Keurboek no. 1 abusievelijk: „die die schout”.

gene, die visschen in zylen, in sluysen, in huelen off in watergangen in denselven ambocht voirs. up sulke boeten na inhoud der ouder kuer.

12. *Van de kaden doir te steken.*

Item geen bescouwede kaden, noch waterkeringe doir te steken, noch doir te breken after dien dat sij gedicht sijn, buyten oirlof of consent van den hogen hiemraden alle die scouwe doir, uptie boeten van 100 lib., half den heere ende half den hiemraden.

13. *Van den dijcsloot te maken.*

Item alle jaer die dijcsloten te maken voir beloken Paesschen alle die scouwe doir, sodat sy goede heyninge houden, ende geen wyder te maken dan 8 voeten ende 3 voet diep te wesen elc eygen up een pont, ende wair dat ¹⁾ den uuterdijc geen 2 roeden breed en is, dair en sel men geen dijcsloot maken men wilt doen; dit mogen die hiemraden doen bescouwen of sy willen van dengenen, die den lande gezworen sijn mit hoiren dijcgrave, noch ²⁾ geen dammen, noch bruggen te laten leggen over den dijcsloet ³⁾.

14. *Van de kuerbrieven te halen.*

Item die ambochtbewairre van allen kerspel in Schielant hoir kuerbrieven in den ambochten te halen alle jaer binnen eenre maent, naedat die hiemraet gekuert heeft van der hiemraden clerck up die boeten van 10 sc., ende nochtans den clerck sijn loon, dat is een stoop wijns oft gelt dairvoir, ende wair dat saike dat sijs niet en deden lesen in der kerken, tijts genoeg ⁴⁾ binnen dier maendt

¹⁾ Dit woord ontbreekt in de andere Keurboeken.

²⁾ Keurboek no. 3 en 4: „ende”.

³⁾ Keurboek no. 1: „over den dijck”; in no. 2 en no. 4 is met andere hand bijgevoegd: „op een boeten van 3 lib.”

⁴⁾ Deze twee woorden ontbreken in Keurboek no. 3.

voirs., wat schade dairof quame, soude die ambochtbewairre selve gelden ende beteren, ende anders niemant.

15. *Den dijck gebloot te wesen.*

Item den dijck in alle scouwen gebloot te wesen totter hiemraden love, elc eygen op 10 sc., uutgeset in die kuerscouwe.

(fol. 2 verso.) 16. *Van riet te snyden.*

Item alle die scouwe doir geen riet te snyden voir sinte Pietersmisse¹⁾ in 15 roeden na den uterenkant van den dijcsloot up een boeten van 10 sc., sonder hoiren pat te maken 6 voeten breed, dair sij hoir riet doir dragen, ende geen paden nare malcander te maken dan 10 roeden.

17. *Van aerde te nemen.*

Item wie aerde gebrect mede te dyken binnensdijcx of buytensdijcx, die mach nemen die naeste aerde ter minster schade totter hiemraden scatinghe²⁾, updat hy selve geen en heeft op honder(t) roeden na sijns dijcx of wege, ende wie hierenboven deden, dat waer up een boete van 3 lib. ende die een ander sijn aerde neemt ende selve geen en heeft als voirs., die sel gaen totten eygen van den lande off totten huyrman, ende seggen hem hoeveel aerde hy uutgeslegen heeft ende voldoen dairaf up die boeten van 3 lib.³⁾, ende dit sellen sy doen den eygen van der aerde, die sy uutgeslegen hebben binnen der eerster scouwe, die dair comen sel up die boeten voirs.

18. *Van aerde te nemen, die men buyten der scouwe voirdt.*

Item so wie aerde slaet ende die buyten der schouwe

¹⁾ In Keurboek no. 2 met andere hand bijgevoegd: „ad Chatedram”; in no. 4 doorgeslagen en met andere hand er boven geschreven: „Peter daghe ad Cathedram”.

²⁾ Keurboek no. 3 en no. 4: „scyeringe”.

³⁾ Hetgeen nu volgt is in no. 2 met andere inkt, doch waarschijnlijk met dezelfde hand, tusschen den tekst ingevoegd.

van Schielant voirdt, dair hem die rechter mit twe buyren of betuygen mach, of dattet betuygen mach diegene, die daerde toebehoirt, die verbuert 10 lib., halff den heere ende halff den hiemraden ¹⁾, nochtans sel men die aerde gelden.

19. *Van schuyten over die kade te trecken.*

Item geen schuyten over die waterkeringe te trecken after die tijt dat sij gedicht sijn, daer en is een overtocht van drien houten off meer, up een boete van 3 lib., daert die hiemraden int wair bevinden mogen off bi hoiren eede, ende wair geen overtocht en is, dair sel men leggen 3 houte of meer up die boete voirs., dats te verstaen dat uutheemsche luyden, die buyten der scouwe wonen, niet meer verbueren en sullen dan 2 sc.

20. *Van meeren aen platen.*

Item buyten Rotterdam alle die scouwe doir niemant te meeren an platen of an palen dan die dykers uptie boeten van 10 lib. ²⁾, ende wie dattet beleet ende des gewaert is, sel hebben 1 lib. ³⁾, een yegelic mach dit mede beleeden up sijn selfs eygen ⁴⁾.

21. *Van poten up te houwen.*

Item nyemant poten of willigen an den dijk of in den uuterdijck of te houwen dan elcx an sijn selfs dijk of uuterdijck uptie boeten van 10 lib., ende wie dattet beleet ende des gewaert is, selder of hebben 1 lib. ende elc up sijn selfs eygen, die ⁵⁾ macht mede beleden.

¹⁾ De laatste zeven woorden sijn in Keurboek no. 4 doorgeslagen.

²⁾ In Keurboek no. 2 veranderd in: „3 lib.”; in no. 3: „3 lib.” en in no. 4 stond eerst: „10 sc.”, doch dit is veranderd in: „3 lib.”

³⁾ Keurboek no. 3: „10 sc.”; in no. 4 later veranderd in: „1 lib.”

⁴⁾ In Keurboek no. 4 volgt nog een bijvoeging met andere inkt: „ende dyes gelyken mede aen den hoefdens.”

⁵⁾ Het woordje „die” ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

22. *Van boeten van 2 sc.*

Item van alle boeten van 2 sc., die dairaf gepant wort ende in den onrecht bevalt, verbuert 10 sc., ende van allen boeten van 10 sc., die dairaf¹⁾ gepandt wordt ende in den onrecht bevalt, verbuert 3 lib., ende van allen boeten van 3 lib. tot 10 lib. toe of dairen tuisschen ende dairaf gepandt wort ende in den onrecht bevallet, verbuert 10 lib. ende wes hierboven draecht, die dairaf in den onrecht bevallet, verbuert 20 lib., ist dat men pandtkeringe doet.

23. *Van schuyten in die sluysen te wesen.*

Item in allen scouwen buyten Rotterdam in allen sluysen een schuyt te wesen, so dattie hiemraden, oft te doen is, die sluysen bescouwen mogen, ende dese schuyt sel wesen binnensdijcx uptie boeten van 1 lib., ende in die kuer-scouwe buyten- (fol. 3) sdijcx ende binnensdijcx een schuyt te wesen uptie boete voirs.

24. *Van daghen voir den hiemraden.*

Item so wie gedaget wort mit recht voir den hogen hiemraden van Schielant ende niet en quame upten eersten dach, verbuert terdendeel van 10 lib., ende en quame hy niet upten anderden dach, so verbuert hy die twedeel van 10 lib. ende en quame hy niet upten derden dach, so verbuert hy 10 lib., dats te verstaen dat van allen drien dagen niet dan 10 lib. wesen en sel te samen, ende en quame hy niet upten vierden dach, so verbuert hy dat hem die baliu of die dijgrave eyschet na der hiemraden kuer, ende wie men dagen zel, die sel men dagen drie dagen of meer, voirdat men hem een dach van rechte leit, ende dat sel wesen mit sijn huysgenoten of mit beteren, ende wat buyten der schouwe is, die sel men laten overdagen, ende dese sel gedaget worden mitten hiemraden bode of mitten shoofs bode van Schielant.

¹⁾ Keurboek no. 1: „dair”.

25. *Van dambochtbewares upten dijc te wesen.*

Item alle die scouwe doir, als die hiemraet kuert of scouwet, uut elken ambocht of die tsamen gedijct sijn een ambochtbewairre upten dijk te wesen, die geen bewaeres en hebben up 10 sc. ende diesgelijcx in Cralingen, in Cappelle, in Nuwerkerk, ende ¹⁾ in Moirdrecht uut elken ambocht twe schotsetters of die also vroet sijn, dat sy den hiemraden berechten mogen upten dijc te wesen, elcx upten boeten van 10 sc.

26. *Van visschen in sloten.*

Item so wie visschet in enigen sloten, die eygendom, noch huyrwair dairan en heeft, verbuert 1 lib., also dicke als men des bevinden mach, ende dit mach mede beleden dies die bruycwair is, ende wie dattet beleet, sel der of hebben terdendeel.

27. *Van visschen by den slusen.*

Item sWoensdages na sint Mauriciusdach in den winter anno (14)15 doe kuerde die hoge hiemraet, dat men niet visschen en moet in 25 roeden na der sluysen tot Schoenreloe up een boeten van 100 lib., desgelijcx by der huel ter zieker luden, by der huel upt Rodesant ende bi beide den huelen gelegen in Blomersdijc, dit mogen mede beleden die ambochtbewairre, die dair doer wateren ende die schouten binnen den ambocht voirs. ²⁾.

28. *Van den wateringe tot Schoonreloe.*

Item den hogen hiemraden hebben gekuert in sinte Pietersscouwe anno (14)22 dat men des ambochts wateringe, die doir watert ende toebehoirt die sluyse tSchoonreloe, dat de schout van Schoonreloe dair geen scouwinge of kuer upleggen en sel, tensy by goetdeynken ende consent van den ambochtbewaerre up een boeten van 3 lib. ²⁾.

¹⁾ Dit woord ontbreekt in Keurboek no. 1.

²⁾ Deze bepalingen sijn doorgeslagen in Keurboek no. 2 en ontbreken in Keurboek no. 3 en no. 4.

29. *Van ter lantweer te comen opten dijck.*

Item wanneer dattet gesciet, dat ergent in die schouwe enige noot is an dyken van stormwinde ende vloede, dat yemant vermaent of gebeden worde, welgeboren of huysluyden, van enen hiemraet selve of van den baliu of van synen bode of der hiemraden bode of die schout binnensbans, ende niet en quame ter lantweer, die verbuert 50 lib.

30. *Van den sluysen tSchoonreloe geen aerde te nemen.*

Item van der sluyse tot Schoonreloe ¹⁾ geen aerde te nemen totter afterwatinge toe up een boeten van 20 lib. ²⁾.

31. *Van de wegen ende waeteringe te besteden.*

Item geen ambochtbewaerre, noch hiemraet gheen wegen, noch wateringen, noch (fol. 3 verso) kaden aen te nemen te maken, noch veynoet dairaan te wesen up een boete van 10 lib., mer dair mede ter bode te staen openbairlic ende te besteden ten minsten cost.

32. *Van die wagensporen te vollen.*

Item alle die scouwe doir die wagensporen ende ³⁾ voeren van den dijck gevullet te wesen ende geëffent mit nuwer aerden in hoir oude groot in allen scouwen, uutgeset in die kuerschouwe up een boeten van 10 sc.

33. *Van aerde te nemen mede te dyken.*

Item die dyken te maken heeft alle die scouwe doir, die sel die aerde nemen, die hy behoeven sel, buytensdijcx synen dijck mede te maken, ten ware of hy den hiemraden onderwysen conde, dat hy buytensdijcx geen aerde crigen en conde, so soude hy die aerde nemen mogen binnensdijcx die naeste aerde ende ter minster shade.

¹⁾ In Keurboek no. 2 volgt: „nyement”.

²⁾ Deze bepaling is doorgeslagen in Keurboek no. 2 en ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

³⁾ Dit woord ontbreekt in Keurboek no. 1.

34. *Van aerde te nemen binnensdijcx.*

Item so en sel niemant aerde nemen binnensdijcx in geenrewijs van den bewoenden of onbewoenden ¹⁾ hofsteden tot Schoonreloe up een boeten van 3 lib., streckende an den ouden dijc totten dammen toe ²⁾).

35. *Den voet van den dijck.*

Item so waer den voet van den dijck geen 10 voet breed en is ende niet gestaect, noch geplact en is, die te staken ende te plaeten, dats te verstaen dair geen uuterdijc voir en leyt ³⁾).

36. *Den barm van den dijck.*

Item so wair die barme buytensdijcx geen 8 voet breed en is, die sel men 8 voet breed maken, ende wair die barm breder is, dair en sel mens niet smalen ende ymmer boven mailvloede te wesen.

37. *Van den dijc te weyden.*

Item niemant geen dyken te weiden van der stede van Schiedam streckende totter stede van der Goude toe mit geenrehande beesten dan mit een-winter-rinder of van 2 jaren ten hoechsten, mit calveren of mit scapen, tensy by oirlof ende consent van den hogen hiemraet, up een boete van 3 pont elc eygen, ende so wie aen den dijc weidet ende geen huyr dairan en heeft, die mach men schutten elcken voet van elken schape voir 4 d. ⁴⁾), sonder alleen int ambocht van Cralingen, die laten die hogen hiemraet in alsulcke rechten, als den ambochtsheere hem

¹⁾ In Keurboek no. 2: „gewoenden off ongewoenden”

²⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en 4.

³⁾ In Keurboek no. 2 is later bijgevoegd: „op die boeten van 10 sc.”; in Keurboek no. 3 en 4 is deze bijvoeging dadelijk in den tekst opgenomen. In plaats van „uuterdijc” heeft Keurboek no. 3: „voerdijck”.

⁴⁾ In Keurboek no. 1 is de naam der munt weggelaten.

vermet, dat hy heeft van de graeflicheit van Hollant, enen ygelijcken behoudelic sijns rechts.

38. *Geen uuterdijc te weyden.*

Item geen uuterdyken te weyden mit geenrehande beesten alle die schouwe doir, streckende van Schiedam ter Goude toe, tensy by consent ende oirloff van den hogen hiemraet, up een boete van 3 lib. elc eygen, uutgeset scapen up elcken voet 4 d. ¹⁾).

39. *Van den dykers paerden te weiden.*

Item alle die scouwe doir so mogen die dykers hoir paerde, daer sy mede dyken, weyden aen die uuterdyken die wijl dat sy dair mede dyken, onverbuert, ende wanneer dat sy niet en dyken mitten paerden, so en ²⁾ moeten die paerden an den uuterdyken niet weyden up een boeten van 10 sc. ³⁾, also dicke als ment bevinden sel; ende wat bruggen over die dijcsloten leggen, dair men over dijct, die bruggen alle avontgetyden up te trecken ende te breken up een boete van 10 sc.

40. *Van scuytpaerden den wech nyet te trecken.*

Item niemant ⁴⁾ grote scepe of cleyn scepe of schuyten mit paerden uut of in te trecken den wech tuysschen der stede van Rotterdam ende der Ouderschie, uutgeseit der stede wech, ende voirt van der Ouderschie te Delf-werts alsoe (fol. 4) verde alst ambocht van der Schie gaet, dats te verstaen heeren Philips ⁵⁾ ambocht van der Spaengen, up een boeten van 3 lib. ende upt paert, ende dit mach

¹⁾ In Keurboek no. 1 is de naam der munt weggevallen.

²⁾ Dit woord ontbreekt in Keurboek no. 1.

³⁾ In Keurboek no. 1 volgt: „ende”.

⁴⁾ In Keurboek no. 3 en no. 4 „niemant geen”.

⁵⁾ In Keurboek no. 3 en no. 4: „heeren Heynrics ambocht van Naeldwijck”; in no. 4 is Heynric later weer doorgeslagen en in margine bijgeschreven: „Philips”.

beleden die dijcgrave van Schielant, den hiemraet, des hiemraets bode, des hoofs bode, der hiemraden knechten, die schout binnen den ambocht voirz., die ambochtbeware ende alle dieghene, dier in gelant sijn ende den wech voirz. jairlix maken ende houden moeten, ende so wie dat dese trecpaerden beleet, die sel hebben 1 lib. tot synen dele, behoudelic dat uutgesceyden is onse lieve genadige heere ende synen hogen raidt ende sijn huysgesin, dat sel staen totter hiemraden verclaren ende besceydenisse, ende dese beledinge sel alle jaer wesen tuysschen Alreheyligen dage ende Paeschen. Dit gesciede in sinte Pietersschouwe anno (14)22, ende desgelijcx mit genen wagens te ryden upten wech voirs. binnen den voirz. tijd up die boete voirs. ¹⁾, ten waer of die wech alsoe goet waer dat die hiemraden voirs. kenden, dat die wech daer niet by gehindert off kenlic bescadicht en waer.

In Rotterdam ²⁾.

41. *Van den platen* ³⁾.

Item van den hoeck int Oostnuwelandt by te Pieter Gillen te platen tot dair der stede stillen nu staen, ende wiet wel wil maken mit eykenhout, die danct den hiemraet seer, ende wiet wel maict mit elsenhout ende mit horden, die macht doen totdat men hem anders kuert, ende den dijc tuisschen den platen ende den huysen niet breder te wesen dan 16 voet.

42. *Van vegelquaet in die haven* ⁴⁾.

Item den hogen hiemraet hebben aengesien groot

¹⁾ Het slot dezer bepaling is in Keurboek no. 2 met andere inkt, doch waarschijnlijk gelijktijdig bijgeschreven.

²⁾ Duidelijkheidshalve heb ik dit opschrift overgenomen uit Keurboek no. 2; de verdeeling der stof blijkt er beter uit.

³⁾ Keurboek no. 1: „Van den platen in Rotterdam”.

⁴⁾ Keurboek no. 3 en no. 4 „Van vulnes in die haven te werpen”.

gebrec datter valt in die haven, so dattet lant hoir water niet en mach uutleyden, overmits dat sy gedammet wort, ende hebben gekuert, so wie dat vegelquaet, vulnes of ballast worpt in die haven tuysschen der spoeye ende dat Oistnuwelant, verbuert 10 lib., ende dedet enich knape of joncwijff, verbuert 3 lib.

43. *Van sluysen ende spoeye diepte te hebben* ¹⁾.

Item die spoeye ende alle sluysen binnen Rotterdam ²⁾ hoir dichte, hoiren utganck ende hoir diepten van den vlieten binnen ende buyten, ende hoir kille van der haven gelyken den derpel van der sluysen in alle scouwe te wesen, ende sonderlinge in sinte Pietersscouwe in Zulle, als die hiemraet kueren, up een boeten van 10 sc. ende voirt up hoir leggen ende wysen ter tijt toe, dat sy se loven.

44. *Die sluysen niet te bevisschen.*

Item die spoeye, noch geen sluysen binnen Rotterdam te bevisschen, noch te doen bevisschen binnen den vloegelspan up een boete van 100 lib., halff den heere ende halt den hiemraden, also menichwerf als ment bevinden mocht, ende desgelijcx tot Schoonreloe in die sluyse ³⁾, ende voirt desgelijcx in Cralingen, in Cappelle, in Nuwerkerck ende in Moirdrecht in allen sluysen ende zylen, ende in Mattesse, dat is te weten tuisschen der stede van Schiedam ende der stede van der Goude ⁴⁾.

¹⁾ Keurboek no. 3 en no. 4: „diep te wesen”.

²⁾ In Keurboek no. 2 volgt boven den regel later bijgeschreven: „ende buyten”; in no. 3 en no. 4 in den tekst: „ende buyten Rotterdam”, terwijl in no. 4 nog volgt, later boven den regel bijgeschreven: „mits oeck alle zylen.”

³⁾ Keurboek no. 3 en no. 4: „ende desgelijcx tot Koelhoek in die sluyse”.

⁴⁾ In Keurboek no. 3 en no. 4 volgen nu de bepalingen, die hierachter onder no. 51, 52 en 53 voorkomen.

45. *Van des waters uurganc te benemen* ¹⁾.

Item so wes schip, dat leyt in die kille van den stroom binnensdijcx ende buytensdijcx, dat des waters uurganc beneemt als die sluysen uurgaan, ende die hiemraden of des balius bode of der hiemraden gezworen bode bescouweden ende bekuerden, verbeurde 2 sc., mer quame een schip ant ²⁾ laghe water in die haven (fol. 4 verso) dat die kille van den stroom niet ruymen en mocht up dat getyde, dat en verbuert niet, ende mochtet ruymen, ende des niet en dede, so verbuertet 2 sc. Mer worde dat schip bekuert ende dair tenden bleef leggen ter naester ebben toe, ende die sluysen uurgingen, soe verbuert dat schip 10 sc. ende waert dattet dairenboven bleef leggen totter derder ebben toe, so verbuert dat schip, als die sluysen uurgaan, 10 lib. ter tijt toe dattet die waterscip geruynt heeft, dats te verstaen dat dagelicsche scepē gewaerschuwet sullen wesen mit eenre boeten van 2 sc., eer sy upten naisten getyden 10 sc. verbueren mogen, ende die mit allen in die sluysvliet leyt an die stabboem, als die sluysen uurgaan, verbuert 1 lib. ter eerster beledingē. Item tuyschen sinte Martijnsdach in den winter ende onser Vrouwen dach Purificatio so mach buytensdijcx elc man mit sijn scepē in den waterganc van der sluysen leggen, then waer oft den hiemraden onredelic dochte wesen, so sel men se waerschuwen, ende ontruymden zy dan niet binnen 2 dagen, dat wair uptie boete voirs.

46. *Schepē, die up hoir wintersaet leggen* ³⁾.

Item so wat scepē up hoir winterzaet leggen willen in die haven tot Rotterdam, die sel men van den uurganderen

¹⁾ In Keurboek no. 1 luidt het opschrift abusievelijk: „Van scepē up haer wintersaet te wesen.”

²⁾ Keurboek no. 3 en no. 4: „mit”.

³⁾ In Keurboek no. 1 volgt eerst art. 47.

water, als die sluysen uitgaen, een half roede van der killen leggen up een boete van 10 lib. ende als si driewerf gepandt sijn mit bescheide, soe staen sy voort totter hiemraden schieringe ende cost van boeten ter tijt toe dat zy se buyten der hiemraden kuer leggen.

47. *Stillen, noch verkenschoten te maken buten platen.*

Item niemant stillen, noch verkenschoten te maken, noch te houden buyten synen platen up 15 sc., ende dit mach beleden die baliu of der hiemraden bode alle dage ¹⁾ mit 2 mannen off sy willen.

48. *Gheen verken in kellenaers te houden.*

Item geen verken te houden in enigen kellenaers, up enige sluysen, noch geen nestinge daerup te houden, daer die sluyse nat of wort up een boete van 10 lib.

49. *Van vulnes uptie sluysen.*

Item uptie spoye ende up allen sluysen in Rotterdam geen vulnes te leggen of te dragen uptie boete van 1 lib.

50. *Van aerde te slaen.*

Item geen aerde te slaen voir int Westnuwelant in 30 roeden na den dijc, sonder diegene die se behoeven mede te dyken of mede te erven, up een boete van 10 lib., half den heere ende half den hiemraden, noch geen aerde te slaen neffens der haven an beyden zyden binnen 20 roeden na der haven up een boeten van 50 lib., ende wie dattet beleet ende des gewaert is, die sel daerof hebben 1 lib.

51. *Van aerde te halen.*

Item uut der haven mach een ygelic aerde halen sonder verbueren, ende dit hebben die hiemraden ende die stede te zamen ²⁾ overdragen van nuwes, dat men alle

¹⁾ In Keurboek no. 1 ontbreken deze twee woorden.

²⁾ Deze twee woorden ontbreken in Keurboek no. 1.

die aerde voirs. uutter haven nemen sel ende nergent anders, uptie boeten van 3 lib., behoudelic die boeten voirs.

52. *Van ballast te nemen.*

Item wie ballast hebben willen, mogen aerde nemen, dairt die steenbackers geoirloft is sonder verbueren.

53. *Van platen uutte steken.*

Item niemant geen platen, noch timmerwerc of aerdwerc up enige watergange vorder uut te steken dant nu staet uptie boeten van 100 lib. buyten ¹⁾ oirlof ende consent (fol. 5) van den hiemraden ²⁾.

54. *Van den ponten te leggen.*

Item ant kerchoff ende tuisschen die Keyserinne ende die stenen brugge, noch nergent van den toegangen van den sluysen of van der spoye ponten of schuyten te leggen, als die sluysen uitgaen, dan langes aen die platen een schip breet, ende dat an beiden enden gemeert te wesen, uutgeset van in die Lomberder strate van Bergers ³⁾ stege noortwerts tot heer Willems molen van Cralingen toe, dair mogen sy leggen of ende an een schip lang sonder verbueren, ende wat elwaer beleet worde, dat waer up een boete van 2 sc. teerste getyde, ende up ander alle getyde 10 sc.

55. *Van goten up slusen te houden.*

Item alle die geen, die up sluysen wonen, die sellen met twe hoir naiste buyren een gote leggen also lanc, dat sy uutreict 3 voeten over tvloegelspan, sodat die sluysen daer onbelet of bliven, ende dese goten gemaict te wesen voir die leggende scouwe uptie boeten van 10 sc. ende

¹⁾ Keurboek no. 2, no. 3 en no. 4: „ten waer by oirloff”.

²⁾ In Keurboek no. 4 is met andere inkt bijgeschreven: „dit weert gekuert in anno 48.”

³⁾ Keurboek no. 3: „Betgers”.

sonderlinge op Bleyswyker sluyse, ende dat also te goeder schepe te maken, dattet water uptie sluysen niet en blijft staen.

56. *Van nat up slusen te bringen.*

Item niemant geen water of pisse ¹⁾ of enigerhande nadt upte sluysen te brengen, dat der sluysen mach schaden, up 15 sc., dit mach beleden die baliu ende der hiemraden bode alle dage mit twe mannen off sy willen.

57. *Goten of gotieren up sluysen.*

Item niemant up enige sluysen goten of gotieren te maken of te houden, sy en leden hoir water een roede voet buyten alle hancwerc ²⁾ van den sluysen, uptie boeten van 1 lib.

58. *Die sluysen ruym te wesen.*

Item up alle scouwedage als den hiemraden die sluyzen ende die killen van der haven scouwen, dan die killen van der haven ende die sluysen ruym te wesen van den scepen, so dattie hiemraden ombelet peylen mogen elc schip, uptie boeten van 1 lib. ³⁾.

59. *Van schuyten te leggen in den stroom.*

Item tuysschen der Lomberder bruggen ende die stenen brugge after tGasthuys, als die sluyse uitgaen, gheen schuyten te leggen anders dan cleyn schuyten, ende die an beyden enden gemeert te wesen, up 1 lib.

60. *Van vegelquaet te werpen in die haven.*

Item die hoge hiemraden van Schielant hebben ange-

¹⁾ Deze twee woorden ontbreken in Keurboek no. 3 en no. 4.

²⁾ Keurboek no. 1: „hantwerc”; in no. 2 stond eerst „houtwerc”, doch dat is doorgeslagen. In no. 3 en 4 staat: „houtwerc”; het bedrag der boete is daar omschreven als „20 sc.”

³⁾ In Keurboek no. 2 volgt nog, later bijgevoegd: „des so sal men se waerschuwen”; in no. 3 en no. 4 behoort deze bijvoeging tot den tekst.

sien groot gebrec, datter gesciet in die haven van vulnis ende vegelquaet ¹⁾, datter in geworpen wort, ende die scepen dat voirt sitten in die killen van der haven, so dat sy gekuert hebben van der Westnuwelantscher bruggen die haven al langes an ²⁾ die noortzyde te diepen, sodat sy diep is van den overkant van den stabboem nederwärts 8 voeten by der roede totter Berscher ³⁾ sluysen toe ende desgelijcx an ²⁾ die westzyde van der brugge oistwärts also verde, als die platen gaen, van den overkant van der plaet 10 voeten diep te wesen een halve roede van der platen of gemeten, ende dit in allen scouwen also diep te houden up sulke boeten als dijcrecht houdt.

61. *Vegelquaet binnen 6 voet na der watergangen.*

Item niemant geen vulnes, ruych of vegelquaet te werpen of te bringen binnen 6 voeten na den watergangen van enigen sluysen up een boet van 3 lib., ende dit mogen beleden des bailiius cleric, des baliuus knechten, des hoofs bode, der hiemraden bode ende die luden selve diet up hoir erve geschiet, ende wie se beleet, sel der of hebben 1 lib., ende sonderlinge by twindaes neffens der Lomberder (fol. 5 verso) bruggen geen vulnes te werpen of vegelquaet up te boete voirs. ende dairoff mogen beleden die voirs. staen, ende sonderlinge die wijschroër ende dieghene die mit hem die wijn ⁴⁾ schroeden, ende wiet beleet, sel hebben 1 lib.

62. *Mit staende touwen te visschen in watergangen.*

Item up sinte Michielsdach anno 14(08) wort gekuert, dat men mit genen staenden touwe visschen en moet in

¹⁾ Deze twee woorden ontbreken in Keurboek no. 3 en no. 4.

²⁾ Dit woord ontbreekt in Keurboek no. 1.

³⁾ Keurboek no. 3: „Berchse”.

⁴⁾ Deze twee woorden ontbreken in Keurboek no. 3 en no. 4.

eniger waterschip, als die sluysen uitgaen, up een boeten van 10 lib. ende sonderlinge in die sluysvlieten binnen Rotterdam, up een boete van 20 lib. ende dit mogen beleden alle dieghene, die in die oude kuer staen te beleden, ende die ambochtbewaerres elcx binnen hoiren ambocht, ende wiet beleet sel hebben 1 lib. ¹⁾).

63. *Die diepte van den watergangen.*

Item die diepten van den watergangen binnen Rotterdam sel men diepen ende diep houden na der kuer, die daer altoes van outs of geweest heeft; des hebben die hiemraden dairin verclaert, gelijk hierna gescreven staet, omdat men volcomelic weten sel, hoe verde elcx sijn diepte bewaren ende doen bewaren sel.

Eerst buytensdijcx.

Item die spoyevliet ende voirt die kille daerof totter kille van der Bleyswyker sluyse toe ende die kille sel 2 [voeten ondieper wesen dan den dorpel van der spoye, te weten buyten den steenwerck ²⁾).

Item Bleyswyker sluyse die vliet ende die kille daerof tot Zevenhuser sluys toe ²⁾).

Item Zevenhuysers sluyse diesgelijcx totter Keyserinnetoe.

Item die Keyserinne desgelijcx totter Zegwaerdscher sluyse toe.

Item die Zegwerdse sluyse die vliet ende die kille dairaf tot onser Vrouwen huysgen toe in Westnuwelant, dat voir Pieter Goytgens huys staet ³⁾).

¹⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

²⁾ In Keurboek no. 2 is deze bepaling doorgeslagen; achter den zin nog de bijvoeging: „doet”.

³⁾ Voorgaande bepalingen worden in Keurboek no. 3 en no. 4 aldus gelezen:

„Item die spoyevliet ende voirt die kille dairaf totter kille van der Keyserinne toe die kille sel een voet ondieper wesen dan den dorpel van der spoye, te weten buten den steenwerck.

Item die sluys, daer meester Aernts huys ¹⁾ up staet, ende die sluyse, die leyt naest den Eenhoorn, beyde killen ende vlieten van beyden sluysen voirs. tot Jacop van Pits ²⁾ huys toe.

Item dese voirs. sluysvlieten ende elc bysonder also diep te wesen als die dorpel van der sluysen leggende die zy toebehoren totter stadtbom toe, ende van dair voirt die kille allanges een voet ondieper te wesen tot Jacob van Pits ²⁾ huys toe.

Item binnensdijcx die spoyevliet al te peylen tot uterste van der bruggen, die an Jan Meeusz. huys leyt.

Item Bleyswyker sluyse totten uterste van der schotduer toe ³⁾.

Item Zevenhuysen sluyse desgelijcx.

Item die Keyserinne ende Zegwertze sluyse 2 gaerden buiten stadtbomen.

Item dander 2 sluysen te peylen totter stenen brugge toe ⁴⁾, te weten die sluyse, dair Human Dircxz. bezyden woent, sel men peylen totter stenen brugge toe, die leyt after Humans huys, ende die sluys, dair Jan Jans bezyden woent, sel men peylen totter stenen Lomberder brugge toe.

64. *Van aerde te nemen.*

Item van der haven te Rotterdam oistwärts totten ambocht toe van Cralingen niemant geen aerde te nemen

„Item die Keyserinne desgelijcx totter Sevenhuysen ende Bleiswyker sluyse toe ende voert totter Zegwaertse sluyse toe, ende die vliet van der Zegwaertse sluyse ende die kille dairaf tot onser Vrouwen huystgen toe int Westnyewelant dat voir Pieter Godditgens huys staet”.

¹⁾ Keurboek no. 1: „daer Pieter Aernt meester Aernts huys”.

²⁾ Keurboek no. 3 en no. 4: „Jacob van Pits huys”.

³⁾ In Keurboek no. 3 en no. 4 luidt deze en de twee volgende bepalingen: „Item die Keyserinne, Zevenhusen, Bleiswyker ende Zegwaertse sluysen te peylen twe gaerden buten de stadtbom”.

⁴⁾ Deze vier woorden ontbreken in Keurboek no. 3 en no. 4.

uptie boeten van 50 lib., half den heere ende half den hiemraden.

(fol. 6). 65. *Van scepen, die swaters uutganc benemen.*

Item wat scepe, die leggen in den stroom buyten Rotterdam ende des waters uutganc benemen, verbueren up elke getyde als men se beleet 15 sc., sonder in die sluyse tSchoonreloe, dair verbueren zy 10 sc. ¹⁾ ende dat mogen mede beleden die schouten binnensbans, ende wie se beleet, sel hebben 2 sc.

66. *Vulnes in die sluysen te worpen.*

Item want die hiemraden vernomen hebben, dat men by nachte ende voir dage vulnes, vegelquaet, darmen van beesten, potten ende schaerden buyten ende binnen in die sluysen worpen, ende wanneer dat sijt vernemen off bevinden connen, dattet meer gesciet, dat is up 3 lib., ende uut wes huys dattet gesciet of coemt, sel die boete gelden ²⁾).

67. *Vulnes uptie dammen van den slusen te brengen.*

Item tot wat tyden enige sluysen gekuert worden te dammen, gheen vulnes uptie dammen te brengen uptie boeten van 3 lib.

68. *Niemant den anderen te recht te setten.*

Item so en sel niemant die een den anderen te recht setten noch anspreken, dat van enige dijckaedsinge roeren

¹⁾ Deze tien woorden zijn in Keurboek no. 2 doorgeslagen en ontbreken in Keurboek no. 3 en no. 4.

²⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4; in Keurboek no. 2 is zij doorgeslagen, terwijl met later hand is bijgeschreven: „dese keur is after breder verclaert”.

mach dan voir den hogen hiemraden na der dijckaedsen recht als van outs geweest is, uptie boeten van 75 lib.¹⁾.

69. *Wie onredelic spreect.*

Item so ²⁾ wie spraec onredelic upter hiemraden clerck, hoir bode of upten ambochtbewaerre ende der hiemraden recht roeren mocht of misdede mit enigen saken, die verbuert 20 lib., nochtans soude hy hem die misdaet beteren by den dijgrave ende by den hiemraden, dat hy hem mit woirden misseit, bewijst ende misdaen had.

70. *Noch van onredelic spreken.*

Item so wie den anderen onredelike woirden gave of misdede in jegenwoirdicheit van den hogen hiemraden off anders om zaken wille, die der dijckaedzen recht roeren mogen, die soude verbueren 20 lib. als voirs. is, nochtans soude hy hem die misdaet beteren by den hiemraden.

71. *Van den ponten.*

Item geen ponten te leggen in die Rotte tuysschen der Zegwerdze sluyse ende die naiste brugge die over die Rotte gelegen is, als die sluysen uutgaen, sy en sullen an beiden enden an die platen gemeert wesen, ende leggen 1 ponte breet an beyden zyden up een boete van 2 sc. teerste getyde ende beledinge, ende dander beledinge dairoff sullen staen tot sulke rechten ende boeten als doude keur dairof inhout buytensdijcx, ist dat zy totten eersten getyde ende beledinge niet en ruymen ende aen dat kerchoff geen ponten te leggen ³⁾.

¹⁾ In Keurboek no. 2 is hieronder later bijgeschreven de volgende aantekening: „Alzoe dese koer groet is ende altoes niet misbruyct en wordt ex contemptu, dat is, doer versmaetheit, daeromme sal dese koer altijt staen tot discrecie ende bescheidenheit van den heemraet. Actum opten tweeden dach in sinte Pietersschou anno 1520.”

²⁾ Dit woord ontbreekt in Keurboek no. 1.

³⁾ Deze bepaling is in Keurboek no. 4 doorgeslagen; in margine: „dese keur staet achter.”

72. *Van scepen binnen tviercant van den sluysen te leggen.*

Item so ¹⁾ wat grote scepen binnen dat viercant van den sluysen driven tot allen getyden, verbueren 3 lib. ende so ¹⁾ wat cleyne schuyten binnen dat viercant driven, verbueren 10 sc. tot alre tijt als men dat bevinden sel ²⁾, ten waer of die sluysen uutgingen, soe verbueren sy 10 lib.

73. *Van den damlaen.*

Item die hoge hiemraden hebben geconsenteert ende gekuert, overmits gebreck ende schade, die geschiet an die damlaen van die schuytpaerden, dair sy by vernielt ende verderft wort van den trecken, om dat voirt te verhoeden, so sullen diegene, die den damlaen sculdich sijn te houden, maken ende slaen goede palen in den wech an die zyde van der vaert, dair hen dunct dat sy oirbaer sijn, updat die laen voirs. niet meer getogen, noch bescadicht en worde van den schuytpaerden voirs. ende wairt dattie palen yemant uptoge off ontween sloege, dat wair uptie boeten van 10 lib. Voirt hebben die hoge hiemraden voirs. ¹⁾ geconsenteert ende oirlof gegeven, dat men over die huel by den Lazaruysenhuysgen ter (fol. 6 verso) vaertwaerts an van den overzyde een vrouwenhuysgen maken mach, overmits dat alle dingen te bet verhoet mogen wesen van den trecken voirs. Dit gesciede int jair 14(33) in die teerscouwe ³⁾.

74. *Van dat beleet is ongewairder hant an te tasten.*

Item binnen der hiemraetscap van Schielant, dair enige

¹⁾ Dit woord ontbreekt in Keurboek no. 1.

²⁾ Het slot dezer bepaling is in Keurboek no. 2 met andere inkt bijgeschreven.

³⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4. Bij dit artikel en bij het volgende staat in Keurboek no. 2 in margine het jaartal 1424.

scepe of beeste beleet worden na der hiemraden recht ¹⁾ van dengenen, die des vans hiemraets wegen machtich ware te beleeden, ende dan yemant quame, die tgoet toebehoirde off diet verantwoirden woude, ende tastede dat goet an ongewairder hant, eer hy mit recht na der hiemraden recht verborget had, dat waer uptie hoechste boeten ²⁾ also verde als hy wiste dattet mit recht beleet waer, alle dingen sonder argelist; diergelijc naem die beleder uut scepe panden voir die boeten, ende die ongewairder handt gehaelt worden als voirs. is, dat waer uptie boeten voirs. Dit wort gekuert int jair (14)33 in sinte Odulphus scouwe.

75. *Van vulnes in die watergangen te worpen.*

Item den hogen hiemraden hebben angesien ende vernomen groot gebreck datter ghesciet binnen Rotterdam van potten, scaerden, vulnes, vegelquaet ³⁾, stro, ballast, dat geworpen wort in die sluysen ende sluysvlieten buyten ende binnen, ende diesgelijc in die toegangen van den sluysen ende in die haven, dairom hebben die hiemraden gekuert om dat noch te verhoeden, dattet niemant meer en doe uptie boeten van 3 lib., ende uut wes huys dattet geschiet of comt, sel die boeten betalen, ende dit sellen beleden alle dieghene diet van rechtswegen sculdich sijn te beleden, ende dairtoe diegene, die die ⁴⁾ sluysen diepen, ende dit sel staen tot hoiren eede, ende wiet beleet, sel hebben 1 lib.

¹⁾ Keurboek no. 3 en no. 4:

„Item bynnen der hyemraedscap van Scielant dair enige dingen van der hoger hyemrae brueken beleet worden na der hyemrae recht van dengenen” enz.

²⁾ Keurboek no. 3 en no. 4: „dat waer op die boeten van 20 lib.”

³⁾ Dit woord ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4; in no. 4 is achter „ballast” nog bijgevoegd: „asse”.

⁴⁾ Dit woord ontbreekt in Keurboek no. 1.

76. *Van den verkenschoten.*

Item binnen 3 voeten na den watergangen binnen Rotterdam gheen verkenschoten te setten, noch te houden up 3 lib.

77. *Van der spoye.*

Item want die hoge hiemraden van Schielant verstaen hebben, dat men die spoye binnen Rotterdam tot somtyden by dage ende by nachte laet staen ongewonden, als die sluysen gevallen sijn ende twater uitgaet, dat also niet en behoirt, ende hebben dairom gekuert in die kuerscouwe anno (14)38 om dat voirt te verhoeden updatet niet meer en geschie dat men die spoeye tallen getyde winden sel by dage ende by nachte, alsser enich van den sluysen gevallen sijn ende twater uuttrect, up een boete van 3 lib., also dicke als men des bevinden can, ende dit sel een ygelic mogen beleden die wil, ende wiet beleet, sel hebben 1 lib. ¹⁾).

78. *Van scepen te leggen int Oistnuwelant.*

Item in sinte Martijnsscouwe anno (14)38 wort gekuert ²⁾ datter geen scepe van den hoeck van den Oistnuwelande totter groter brugge, die over die haven gaet, leggen zellen an die zyde van den Oistnuwelande, als die sluysen uitgaen, voirt van der groter brugge voirs. totten eersten boem van der haven an die zyde van den Oistnuwelande, dair sellen die scepe mogen leggen één breed langes die plate onverbuert ende niet meer, want wescepe dat men anders an die zyde van den Oistnuwelande vonde leggen dan voirs. is ende die sluysen uutgin-

¹⁾ Deze bepaling is in Keurboek no. 2 doorgeslagen en ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

²⁾ In Keurboek no. 3 en 4 luidt het begin aldus: „Item die kuerscouwe anno (14)38 wort gekuert.”

gen, die sel men beleden gelyken die kuer van der beledinge dair (fol. 7) of inhoudt ¹⁾).

79. *Van der teringe.*

Item int jair (14)53 so hebben die hoge hiemraden van Schielant gekuert in sinte Pietersscouwe voirs., so wie synen dijck off sijn dijckwerck tuisschen Schiedam ende Rotterdam niet gemaict en waer in die teerschouwe na inhoudt der kuer, dat waer uptie boeten van 10 sc. ende up die teringe, dats te weten dat sy die teringe alle gelyck sullen gelden die hoir dijck of hoir werc ²⁾ ongemact waer roede roedesgelyc, die binnen desen voirs. gemerken geleit waer, ende soe wie eerst sijn werc gemaict ware ende die hoge hiemraet van Schielant dat werc dan lovede, die soude alsdan uuten cost ende teringe wesen, ende voirt van Rotterdam totter IJssel toe die teringe in alder manieren als voirs. staet, ende voirt van der IJssel ter Goude toe oic die teringe in alder manieren als voirs. staet ³⁾).

¹⁾ In Keurboek no. 3 en no. 4 volgt nu deze bepaling: „Item so hebben die hoge hyemrade van Scielant gekuert in sinte Pietersscouwe anno (14)53, dat so wie sijn dijck of dijckwerck in die teerscouwe niet gemaect en waren na inhout der kuer, die soude verbueren die boeten, die dairtoe staen ende die teringe ende den dijckgrave metten hogen hyemraden voirs. souden dien dijck of dat werck besteden te maken op der geenre cost, diet sculdich waer te gelden, ende die dijckgrave mitten hyemraden souden voir scouwen tot dat sy quamen dat sy noch gebreck vonden, dat souden sy desgelycx besteden te maken als voirs. staet ende also sullen die dijckgrave metten hogen hyemraden voirs. altoes duerscouwen ende die teringe sullen sy gelden alle tesamen die hoir dijck of werck ongemact waer dair die hyemrae op teren sullen roe roes gelyck ende wie sijn werck eerst gemaect waer, die sullen eerst van den cost ende teringe ontslegen wesen tenden dat sy den dijckgrave mitten hyemraet te kennen gegeven hebben.”

²⁾ Keurboek no. 2: „dijckwerck”.

³⁾ In Keurboek no. 2 is deze bepaling er waarschijnlijk later bij geschreven.

Buyten Rotterdam ¹⁾.80. *Van zoden te nemen.*

Item buyten Rotterdam van den Oistpoirthuyse tot Daems van der Duynen zijtwinde toe geen zoden te nemen in 24 roeden na den dijck, ende van Daems zijtwinde voirt geen zoden te nemen up 3 lib. uutgeset een ygelic neffens sijns selfs dijck ²⁾, ende die sel se nemen 6 voet van den dijcksloot sonder tuisschen die sluyse ende Jan Aerntsz. laen, dair geen aerde te nemen dan diere neffens gelant sijn uptie boeten voirs.

81. *Van stalen te steken.*

Item van Oudziers van Cralingen grote willige, die in den uuterdijck staet, geen stalen te steken oistwairts uptie hoechste boeten.

82. *Van aerde te nemen.*

Item in die snelle mach men aerde nemen ³⁾ die viercante roede speets diep om 20 d. Hollants, ende wair men die aerde slaet, dair sel men die ruychte binden ende hocken up 1 lib.; item ⁴⁾ wie dair aerde dieper slaet dan een spit diep, die sel geven van elke roede speets diep 10 den., ende wie dair aerde slaet ende selve aerde off uuterdijck heeft, verbuert 10 lib., nochtans soude hy die aerde gelden, ende dit mach beleden mede des die aerde is mit twee mannen, ende die selder of hebben 1 lib.

83. *Den dijck te vollen met soolzoden.*

Item geen dijcken te vollen mit zoden dair men soolzoden off maken mach ⁵⁾, up een boete van 10 lib., sonder in Keten.

¹⁾ Overgenomen uit Keurboek no. 2.

²⁾ Keurboek no. 3 en no. 4: „by sijn selfs lant of dijck.”

³⁾ In Keurboek no. 3 en no. 4 volgt nog: „die wille”.

⁴⁾ Keurboek no. 1: „ende”.

⁵⁾ Keurboek no. 3 abusievelijk: „mit soolzoeden of maken mach”.

84. *Den dijck te vollen met cleyaerde.*

Item niemant sijn dijck te hogen, noch buyten mede te vollen, noch te zolen, ten is goede cleyaerde, uptie boeten van 3 lib. ende dit sel staen tot shiemraets bescheydenisse.

85. *Van turf te delven binnen Cralingen.*

Item niemant meer turfs te delven binnen den ambocht van Cralingen, dan uptie viertel twee hont doirgaens lants, uptie boeten van 3 lib., ende den overdolven turf ende ¹⁾ tuisschen den dijck ende den wech, die doir t dorp gaet, geen turf te delven uptie boeten voirs.

86. *Van platen in te halen.*

Item want den hogen hiemraden aengesien hebben dat tot veel steden alle die scouwe doir den platen beneden aen den dijck ingeleit ende ingesteken ²⁾ wort veel meer inwards dan doude platen ende staken nu ter tijt staen ende gekuert sijn, so ist dat sy gekuert hebben in die kuerscouwe anno (14)21, dat niemant geen staken noch platen in en halen, vorder dan doude platinghe nu ter tijt is ende van outs geweest (fol. 7 verso) heeft, uptie boeten van 3 lib., mer men moet die platinge te waterwerfts wel vorder uutsteken die wil sonder verbueren.

87. *Van aerde uute Nuwelandt te nemen.*

Item een ygelic mach aerde nemen uut den Nuwelande binnen 10 roeden na den dijck, dair hy zynen dijck mede maken mach, ende dair sel een wagenpat bliven leggen hoir koren, hoir hoey te mennem uut ende in, 10 voet breet so waer dat hem des genuecht ende redelicste is, ende in den wagenpat niet te delven up die boeten van 3 lib., then waer off sy vorder aerde te doen hadden.

¹⁾ Dit woord is in Keurboek no. 1 weggelaten.

²⁾ Keurboek no. 3 en no. 4: „ingetogen”.

88. *Van scuttinge te setten in die Rotte.*

Item die hoge hiemraden hebben gekuert dat niemant geen scuttinge setten en sel nergent in die Rotte mede te visschen na inhoud der ouder kuer uptie boeten van 10 lib., halff den heere ende half den hiemraden ¹⁾).

89. *Van visschen in watergangen.*

Item die hoge hiemraden hebben gekuert datter niemant visschen en sel mit staende touwen, alle die hiemraetscip van Schielandt doir, in enige bescouwede watergangen, als die sluysen utgaen, dats te verstaen van onser Vrouwen-dach purificatio tot sinte Lambrechtsdage toe durende, uptie boeten van 10 lib., mer men mach visschen in die watergangen onverbuert tuisschen sinte Lambrechtsdach ende onser Vrouwendach voirs. ²⁾), als die sluysen niet uut en gaen; dit wort gekuert in sinte Pietersscouwe anno (14)21 ³⁾).

90. *Gheen beesten te weiden up te waterkeringe tOuderschie.*

Item die nuwe waterkeringe tOuderschie streckende van tdorp tOuderschie tot Bilres huel toe niet te weiden mit geenrehande beesten up 3 lib.

91. *Van beleden.*

Item die hoge hiemraden hebben gekuert van allen boeten, die den hogen hiemraden voirs. in enigen kueren geleit hebben ende gekuert tsy oude of nieuwe kueren, dat sy die boeten dairoff, cleyn ende groot, self mogen beleden ende elcx bisonder, desgelijcx so mogent mede doen hoir dijgrave, hoir bode, des hoofs bode ende der hiemraden clerck ende die scouten, elcx binnensbans, ende die hoge hiemraets brodige knecht ⁴⁾).

¹⁾ In Keurboek no. 4 volgt nog: „gedaen op synte Mechyelsdach anno (140)8.”

²⁾ De laatste woorden van deze bepaling ontbreken in Keurboek no. 3.

³⁾ In Keurboek no. 2 is hier het jaartal 1424 later bijgeschreven.

⁴⁾ Keurboek no. 2, no. 3 en no. 4: „knechten”. In Keurboek no. 2 zijn deze laatste zes woorden later met dezelfde hand bijgevoegd.

92. *Van boeten tontfaen* ¹⁾.

Item geen boeten van der hiemraden kueren te nemen, tontfaen off te panden, sy en sijn eerst van den hiemraden bewijst, uutgeset boeten van 2 sc., roerende van der beledinge van den watergangen ²⁾, ende wes knechten dairover deden, dat waer up sijn dienst, ende nochtans souden si overgeven tgeen dat hy dair of ontfaen hadde.

Item wair die dijcgrave geen tuych of en heeft, die mach hi setten tot hoiren eede ³⁾.

Item alle dese voirs. kueren, ende sonderlinge die kuer ende ordinancie van den turf delven, houden die hiemraden aen hem tot hoiren verclaren ende upt verbeteren.

93. *Van den boeten.*

Item die hoge hiemraden hebben gekuert in sinte Pietersscouwe anno (14)22 van allen boeten ende kueren, die sy gekuert hebben, overmits gebrecs wille, dat sy dairan gevonden hebben datten gemenen lande jegens draecht, dat alle boeten, die verschynen onder den hogen hiemraden, die sel hebben halff den heere ende halff den hiemraet.

94. *Van borge te setten die besaict is.*

Item wie die dijcgrave bezaict roerende van der dijksinghe recht voir den hiemraden, die mach borge setten

¹⁾ In Keurboek no. 4 gaat aan deze bepaling vooraf de volgende: „*Van pandinge*. Item soe wye dat in enyge boeten of brueken van den hogen hyemraede van Scielant gewijst wert, die boeten mach men panden ende die pandinge zullen staen tot der derder ebbe toe ende dan die selve boete te scutten mitten kueren vuer der hyemrader boede van Scyelant, te weten twescat aen gelde of dryescat aen pande.”

²⁾ In Keurboek no. 2 volgt: „behoudelic die oude kueren daer off hoir recht”, doch dit is doorgeslagen. De boven afgedrukte woorden, die dan volgen, sijn hier later bijgeschreven.

³⁾ In Keurboek no. 4 is deze alinea doorgeslagen.

voir den hiemraden, dair den heere an gehouden is ¹⁾, also verre als die dijckgrave hem niet en wil laten verburgen, ende dese burchtocht (fol. 8) mach nemen een hiemraet of meer tot mijns heeren behoeff ²⁾.

95. *Van die spade upten dijck.*

Item anno (14)30 up sinte Mathijsdach ³⁾ hebben die hoge hiemraden gekuert, overmits gebrec datter gesciet van den lande dair die spade of upten dijck gesteken wort ende an den heere comen, so wat gelt die dijckgrave mit recht dair up utleit, dat sel hy panden an den lesten eygen ende niet vorder, ende so waer hy vorder recht up spreken wil ⁴⁾, die sel hy eerst doen dagen voir den hogen hiemraden voirs.

96. *Van gelt dattie dijckgrave utleit.*

Item wat gelt die dijckgrave mit recht utleit roerende van der dijckaedzen recht, dat sel hy weder in mogen panden mitten buyren voir shoofs bode of voir der hiemraden bode van Schielant ⁵⁾.

¹⁾ Deze zes woorden zijn in Keurboek no. 2 in margine later bijgeschreven in plaats van de volgende in den tekst doorgeslagen woorden: „daer hem mede genoeghet”.

²⁾ Hier volgt in Keurboek no. 3 en no. 4: „Van mueren” „Item alle die scouwe doer die oude mueren weer in hoir oude groet gemaect te wesen altoes 14 dage na sinte Jansdage te midsomer, op die boeten van 10 sc. ende op die hyemraden teringe.” In Keurboek no. 4 is deze bepaling later doorgeslagen, nadat eerst de tijdbepaling veranderd was in „Woensdaechs na sinte Olofsdage”; in margine is bijgevoegd: „dese keur staet achter.”

³⁾ Keurboek no. 1: „St. Michielsdach”.

⁴⁾ Keurboek no. 1 leest: „ende so waer recht hy vorder recht op spreken wil”, hetgeen blijkbaar corrupt is.

⁵⁾ In Keurboek no. 3 en no. 4 volgt nog: „te weten twescat an gelde ende driescat an pande”.

97. *Van scutten an den dijck.*

Item die hoge hiemraden hebben gekuert, overmits groot gebreck datter geschiet an den dijck van beesten te scutten tuisschen Rotterdam ende der Goude, soe wat beesten men scut an den dijck voirs., sel verbueren elken voet van den schape 4 den. ende elc eenwinter 2 sc., ende wat ouder beesten men scut, verbuert 10 sc., ende wat beesten geen heyn en houden dairt wel geheynt is, die en sel men binnen die eerste 2 uuren niet scutten, ende dit mogen beleden, die van rechtswegen sculdich sijn te beleden, ende die schout binnensbans ende elc up sijn eygen, die eygen an den dijck hebben of huyrwair van den lande.

98. *Van den nuwen dijc te weiden.*

Item die hoge hiemraden hebben gekuert dat men den nuwen dijck tuisschen Sciedam ende der nuwer haven mit genen anderen beesten weyden en sel dan men den ouden dijck weiden ¹⁾ moet tuisschen Rotterdam ende Sciedam up alsulke boeten als doude ²⁾ kuer dairof inhoudt van den ouden dijc voirs. ³⁾.

99. *Van eenwinterrinder an den dijc te gaen.*

Item die hoge hiemraden hebben gekuert, dat men den dijc van dair tblochuys stont ter Goude toe weiden mach met eenwinterrinderen, voirt in allen manieren als voirs. is ende desgelijc van den poorthuyse tot Rotterdam totter eerster stenen muyr toe an Cralingeroirt.

100. *Van den dijc te weiden.*

Item die hoge hiemraden hebben gekuert, dat men den dijck weiden mach binnen den ambocht van Cappelle,

¹⁾ In Keurboek no. 1 volgt nog: „en”.

²⁾ Het woord: „ende” ontbreekt in Keurboek no. 2.

³⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

van Nuwerkerc ende van Moirdrecht mit scapen ende mit anders genen beesten ende wairt dat yemant den dijck voirs. weide mit anderen beesten, dat waer up sulke boeten als doude kuer dairaf inhoudt; voirt wairt dat die scapen yemant enige scade deden an poten of an ander goede, dat souden beteren dieghene, die die scapen toebehoirde, by den hiemraden, als redelic waer; desgelijc mach men den dijck voirs. mede weyden mit calveren.

101. *Van scutten binnen den Nuwelande.*

Item wes beesten men scut binnen den Nuwelande gelegen tuisschen Schiedam ende der nuwer haven, dat sel wesen scapen of calveren elken voet up 4 den.; ende wes ander beesten men scut, dat sel wesen elke voet 2 sc., ende wie se scut, sel die beesten houden een atmail, ende wort hy dan niet vernoecht van den boeten voirs. binnen den atmail, so sel hi die beesten leveren den schout binnensbans ende laten hem sijn gelt geven, ende die schout sel weder die beesten beste- (fol. 8 verso) den mit recht ende innen weder sijn gelt 2 scat an gelde of 3 scat an pande mit recht, ende dit mach beleden elc up sijns selfs eygen ende die scout binnen den ambocht ende die gesworen, die die scout dairtoe set ¹⁾).

102. *Van dyken up te delven ende zylen in te laten.*

Item corts na sinte Bavendach anno (14)09, doe sagen die hoge hiemraden van Schielant an, hoe dat tot Cappel den dijck doirgedolven was om een zyl dairin te leggen, die buyten herde laghe ende qualicken gedammet was; dairom hebben die hoge hiemraden voirs. gekuert, al Schielant doir ²⁾, mits groten ducht van zeewater ende om oft

¹⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

²⁾ Deze drie woorden zijn in Keurboek no. 2 later boven den regel, in no. 4 in margine bijgeschreven; zij ontbreken in Keurboek no. 3.

laet int jair mocht wesen, dat niemant tot ghenen tyden van den jare eenige dyken up doen en sellen sonder oirlof van den hoghen hiemraden, ende voirt so hebben die hoge hiemraden voirs. angesien, dat men die zylen inlaet of sluysen ¹⁾, sodat sy dairom noch hebben gekuert ende kueren, so wie dat zylen ²⁾ inlaet of doet inlaten mit buytensdijcxwater buyten oirlof van den hogen hiemraden, dat is elcx uptie hoechste boeten der hiemraden, ende so wiet den hiemraden seit of voirtbrengt ³⁾ diet gedaen hebben, die sel der of hebben 10 lib., ende die hiemraden en sellen niemant melden, diet hem seggen.

103. *Van watergangen tweewerf sjaers te scouwen.*

Item die hoge hiemraden van Schielant hebben gekuert in die weke na midvasten anno (14)32 dat men alle banwatergangen, gelegen binnen der hiemraetscip van Schielant die den croeshiemraet bescouwet, dat men dieselve watergangen tweewerven sjaers schoonmaken ende bescouwen sel in sulker manieren, als die croeshiemraet die mit recht sculdich sijn te bescouwen, te weten dat die voirs. watergangen die eerste scouwe gemaict sellen wesen altoes binnen uulganc Meye, ende die ander scouwe dat sy gemaict sellen wesen altoes tot sinte Bavendage of acht dagen na ⁴⁾ elken dach voirs. uptie boeten van 15 lib., ende die boeten soude gelden die scout of die hiemraden, dair die versuymenisse of tgebreck by gheschiede, dat hoir scouwe niet gevordert en waer.

¹⁾ Deze twee woorden sijn in Keurboek no. 2 later boven den regel, in no. 4 in margine bijgevoegd en ontbreken in no. 4. In Keurboek no. 2 volgde nog de volgende doorgeslagen woorden: „ende goede knapen beschadicht jegens haren wille”.

²⁾ Keurboek no. 3 en no. 4: „zylen of sluysen”.

³⁾ Hier eindigt deze bepaling in Keurboek no. 3 en no. 4.

⁴⁾ In Keurboek no. 1: „dairna”.

104. *Als den hiemraden hoir gerechte scoudagen niet en houden.*

Item die hoge hiemraden hebben gekuert upten selven dach voirs. tot wat tyden dat die hoge hiemraden hoir gerechte scouwedagen niet en houden, so en sullen die ambochtbewairres jegen den dijcgrave niet verbueren, al en quamen sy upten dijck niet, ten waer dat hem voir een wete wair gedaen.

105. *Van den ofrollen.*

Item upten dach voirs. wort gekuert, dat alle offrollen hoir hoëchte sellen hebben altoes tot sinte Bavendage uptie boeten van 10 sc. ende upter hiemraden theringhe.

106. *Van die kade up die damlaen.*

Item anno (14)35 sWoensdages voir sinte Bavendach hebben die hoge hiemraden van Schielant geconsenteert ende gekuert dat men die kade, die upten damlaen leit, bepalen mach mit also veel palen als die scout van den ambocht ende diegene, die die kade houden moeten, goet dunct, ende waer dat sake dat yemant die palen optoge off ontween rede, dat waer up die bueten van ¹⁾ 3 lib., ende dit mogen beleden alle dieghene diet van rechts wegen sculdich sijn te beleden, ende alle dieghene, (fol. 9) die totter kade gelden ende hellpen houden ²⁾.

107. *Van die sluysvliet in ouwe Matenese.*

Item in sinte Martijnsscouwe in den winter anno (14)35 hebben die hoge hiemraden van Schielant gekuert, datter geen scepen leggen en sellen in die sluysvliet van oude Matenessersluyse, noch up een roede na den boom, die dwers over die sluysvliet geleit is, uptie boeten van 3 lib., ende waert dat yemant schade dede an den boem voirs.,

¹⁾ De laatste drie woorden ontbreken in Keurboek no. 3.

²⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

dat soude men nochtans beteren ende betalen by den hogen hiemraden van Schielant ¹⁾).

108. *Van vlongers of horden te houden leggen.*

Item upten selven dach voirs. wert gekuert, dat niemant vlongers of horden sel houden leggen an den dijck tuisschen Schiedam ende Rotterdam, dair men beesten over weydt, sy en sullen overcant staen ende gesloten wesen mit enen slote, want waert dat se yemant liet leggen ongesloten ende dair enige beesten overgingen of liepen ende dairby bescadicht worden, die boeten soude gelden diegene, die die vlongers of horden toebehoirden ²⁾).

109. *Van den boem te Moirdrecht.*

Item want die van Moirdrecht den hogen hiemraden van Schielant bygebracht hebben, hoe dat sommige van Zevenhuysen hoir turve mit scepe uutvletten doir hoir vaert, gelegen ende uutstreckende bi der steenplaets tot Moirdrecht, ende seggen ende willen bybrengen, dat die van Zevenhuysen geen recht, noch reden dairtoe en souden hebben, dairom die hiemraden voirs. hebben gekuert, dat die van Moirdrecht enen boem sellen doen maken over die vaert voirs., dair sy willen, binnen 14 dagen, uptie boeten van 3 lib., ende wair dat sake dat yemant den boem voirs. brake, ontween sloege of beschadichde, dat waer up die boeten van 10 lib., also dicke als men des bevinden of betuygen can.

110. *Van die Buschkade.*

Item in die kuerscouwe anno (14)39 wert gekuert dat niemant over die Busskade, noch langes die buskade ryden en moet mit wagenen of mit carren, dan diegene

¹⁾ In Keurboek no. 2 en no. 4 is deze bepaling doorgeslagen.

²⁾ In Keurboek no. 2 en no. 4 volgt nog een latere bijvoeging: „op die boeten van 3 lib.” In Keurboek no. 4 is deze bepaling doorgeslagen.

die hoir uutwech dair an hebben, uptie boeten van 3 lib., ende wairt dat yemant die hecken ontween sloege of beschadichde, die up die voirs. kade staen, dat waer up die boeten voirs. 1).

111. *Van aerde te nemen beziden der stede wech.*

Item in dieselve scouwe voirs. wert gekuert, dat men uutten lande, dat gelegen is an die oistzyde van der stede wech, gheen aerde moet nemen, up die boeten van 10 lib., behoudelic die oude kuer hoirs rechts 1).

112. *Van der lantsceydinge tuysschen Moirdrecht ende Zevenhuysen 2).*

Item want die hoge hiemraden van Schielant in der waerheit verstaen hebben, dat die lantsceydinge, die gelegen is tuisschen Zevenhuysen ende Moirdrecht, seer verderft ende vernielt wort, ende mede van dengenen, die an beiden zyden neffens dieselve lantscheidinge gelant ende geërft sijn, also als sy derselver lantsceydinge voirs. boven der hiemraden kuer te na gedolven hebben, ende sonderlinge an die Moirse zyde, ende om derselver sake wille hebben tgemeen gerecht geweest van der Goude by den hogen hiemraden ende hebben hunlieden vervolget ende gebeden vriendelic, dat si up die lantscheidinge voirs. comen wouden ende aensien tgrote gebrec, dat an die lantscheidinge voirs. geschiet is, also wel van dengenen die poirters sijn als die geen poirters en sijn, also dat sy mitten gerechte van der Goude up die lantscheidinghe voirs. geweest hebben, ende hebben voirt om des gemeens lants oirbair (fol. 9 verso) gekuert ende kueren van nuwes, dat die lantscheidinge voirs. tuisschen Moirdrecht ende Zevenhuysen al langes wesen ende blivensel vijf roeden breet, ende wair sy die brete niet en heeft,

1) Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

2) Dit opschrift ontbreekt in Keurboek no. 1.

dair sel men se also breet maken, elcx neffens sijn lant, ende niemant die smaelre te maken, noch nairre te delven, elc eygen up een boete van 100 lib., ende over dieselve lantsceidinge voirs. al langes te hogen alle die leechten ende die dellen, tleechste na den hoochsten ter goeder scepe, ende te midden alle sins hoechste te wesen ter goeder scepe uptie boeten van 10 sc. ende upter hiemraden leggen ende theringe ¹⁾).

Item up die selve tijt wort gekuert den sloot an der Sevenhuyse zyde van der lantsceidinge al langes te sloten 3 voeten wijt ende 3 voet diep, also langes als die lantsceidinge strect tuisschen Zevenhuysen ende Moirdrecht, ende dat wel gemaict te wesen al te samen als voirs. staet tuisschen dit ende sinte Bavendage naistcomende uptie boeten van 10 lib. ende der hiemraden leggen ende ²⁾ theringe.

Item geen turff te clooten up die lantsceidinge voirs. uptie boeten van 10 lib., ende die clooten, die nu ter tijt upte lantsceydinge voirs. staen, die of te doen binnen sjaers.

Item niemant die lantsceidinge voirs. te gebruyken mit laste van turven over off langes te mennen, uutgeseyt dieghene die selve die lantsceidinge helpen houden of maiken ende hemselves toebehoirt, uptie boeten van 10 lib.

Item dese kueren hebben die hoge hiemraden gekuert ende gemaict up hoir verbeteren, duerende tot hoiren wederseggen, in sinte Odulphusscouwe anno (14)16.

In Cappelle, Nuwerkerck ende in Moirdrecht ³⁾).

113. *Van den dijc te verhuynen ende te weyden.*

Item die van Cappelle, van Nuwerkerck ende van

¹⁾ In Keurboek no. 4 hier later bijgeschreven: „gedaen in anno (14)22.”

²⁾ Deze twee woorden ontbreken in Keurboek no. 1.

³⁾ Dit opschrift ontbreekt in Keurboek no. 1.

Moirdrecht die hebben die hoge hiemraden gekuert dat die schotsetters of die ¹⁾ ambochtbewairres verhuuren sullen hoir dyken te weyden ende die huur in te nemen totter meenre margen oirbaer van den ambocht ²⁾).

114. *Van den dijk te verhuuren.*

Item want die hoge hiemraden verstaen hebben in der wairheyt, dat men den dijk in den ambochte van Cappelle mit enen man of mit tween of luttel meer, die men dairby raept, verhuuren plecht sonder mede te bode te staen, so hebben sy gekuert ende kueren, dat men dien dijck aldair off genen dyken, die die gemeente toebehoren niet verhuuren en moet dan by den gemenen buyren ter oirbair, ende dat te voren openbairlicken doen condigen in der kerken up enen misdach, wanneer men die verhuuren sel ³⁾, ende so wie dan meest dairom biet, dien sel ment geven datter die buyren wel angehouden sijn, ende so wie hier anders in dede, dat waer up tie boeten van 10 lib. ²⁾).

115. *Van aerde te nemen binnen Cappelle.*

Item sDonredages up sinte Lijsbettendach anno (14)22 wijsden die hoge hiemraden van Schielant, dat men aerde mocht nemen binnen den ambocht van Cappelle buytensdijcx, die selve geen aerde en heeft, die viercante roede speets diep om 12 den. ²⁾).

116. *Van aerde te nemen in Nuwerkerck.*

Item des Vrydages na onser Vrouwendach visitacio anno (14)05 doe wijsden die hiemraden by vijf goede knapen eede, dat men aerde mocht nemen binnen den ambocht

1) Dit woord ontbreekt in Keurboek no. 1.

2) Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

3) Keurboek no. 2: „will”.

van der Nuwerkerck binnensdijcx die selve geen en hadde, die viercante roede speets diep om 12 den. ¹⁾).

(fol. 10). 117. *Van tmargengelt te gaderen binnen Nuwerkerck.*

Item sDonredages na sinte Pietersdach in Selle anno (14)22 doe consenteerde den hogen hiemraden den luyden van Nuwerkerck, dat sy gaderen ende innemen mogen ende sullen alsulc margengelt als sy jairlics sculdich sijn te gelden van hoiren ongelden, dats te verstaen dat den outsten, die den scout mitten gebuyren nemen sel in die gaderinge van den margengelde jaerlicx dat margengelt ingaderen sel gelijckerwijs als ander ambochten in Schielant sculdich sijn te doen ende ²⁾ te gaderen ¹⁾).

In Sevenhusen ³⁾).

118. *Van die lantsceydinge ende van dairup te scutten.*

Item want die hoge hiemraden van Schielant up sinte Pieters- ende Pouwelsavont apostelen anno (14)14 selve upten moeren ende venen geweest hebben, oversiende ende gevonden sulc gebrec ende brueken, als daer geschiet is boven hoiren kueren ende ordinancien, die dairof van outs geordineert ende gemaict sijn, so hebben sy sonderlinge gevonden ende gesien, hoe dat die lantscheidinge ⁴⁾ tuisschen Rijnlant ende Schielant groffelic vernielt ende verdorven worden, dat meer geschiet, nadat sy verstaen hebben van denghenen, die mit Schielant niet en gelden, noch uut en wateren, dan die mit Schielant utwateren; oic hebben si up dieselve tijt gevonden ende gesien, dat dieselve lantscheidinge so na gedolven wert, dat Schielant die lantsceydinge alleen houden moet, so ist dairom dat

¹⁾ Deze drie woorden ontbreken in Keurboek no. 2.

²⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

³⁾ Overgenomen uit Keurboek no. 3 en no. 4.

⁴⁾ In Keurboek no. 2, no. 3 en no. 4 volgt nog: „die leggende is”.

sy geordineert ende gekuert hebben, dat niemant over enich van der lantscheidingen voirs. enigen turff voeren off doen voeren mit enigen wagenen anders dan in Schielant gedolven is, uptie boeten van 10 lib. ende uptie wagen ende uptie paerde ende up sulken turff als up die wagen is, want die lantscheydinge mit dier menninge mit allen in hoire uutelst gevullet soude worden, ende niemant te delven binnen 6 voeten na der lantscheydinge, uptie boeten van 100 pont, half den heere ende half den hiemraden.

119. *Van die scouwe binnen Zevenhusen* ¹⁾.

Item anno (14)21 sVridages na onser Vrouwendach visitatio kuerden die hoge hiemraden van Schielant, als dat men tambocht van Zevenhuysen doir scouwen sel mogen mit eenre scouwe, ende alle die werken besteden mit der eerster scouwe, ende die bestedinge sel wesen enen groten, ende wanneer die lage hiemraden scouwen willen, so sel ment 14 dagen te voren doen bieden in twee kerken ende dat sell wesen ²⁾ tSevenhuysen kerke ende dander tot Nuwerkerke, als dair zy hoir bezien of leggen sullen 8 dagen daerna, langer of sy willen ende niet corter, ende wes des die lage hiemraden voirs. scouwen ende dan quaet vinden, daer sel die theringe off wesen 5 sc. ende ymmer voort te scouwen, ende also menichwerf, als ment quaet vint, telker reyse 5 sc. ende niet up te breken, mer altoes voort te scouwen. Dit hebben die hoge hiemraden gedaen om vervolch wille van den buyren tSevenhuysen, ende sel duyren totter hiemraden wederseggen ³⁾.

120. *Van der lantscheydinge tot Zevenhuysen* ¹⁾.

Item ³⁾ up sint Lebuinsdach in sint Oluffsscouwe anno (14)22 doe waren die hoge hiemraden van Schielant up die

¹⁾ Dit opschrift ontbreekt in Keurboek no. 1.

²⁾ Deze twee woorden ontbreken in Keurboek no. 1.

³⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

lantscheidinge tuisschen Rijnlant ende Schielant ende uptie Picledede ende uptie Slingerkade, aensiende overal groot gebreck, dat aldair up die tijt was roerende van der dijckaedsinge voirs., (fol. 10 verso) dair die hiemraetscip van Schielant by beschadicht worde grotelic van den vreemden water, dairom so hebben die hiemraden voirs. mit voirsienicheit hem dairup beraden om voertan te verhueden den last van den vreemden water voirs., ende hebben dairom gekuert alle die lantscheydinge ende Picledede dat sy alle laechten ende dellen vollen ende hogen sullen, dat laechste na den hoechsten, also dat hem an beiden zyden ancoemt 8 voet ¹⁾ breed ende jegens die walen dair die lantscheydinge ende Picledede onder doir gaen, ende duer walen, dair sellen sy buyten 6 palen up elke roede steken, ende die binnen wel gevullet totter lantscheidinge ende Picledede voirnoemts ¹⁾ oirbaer, ende dit sel bescouwen die schout van Zevenhuysen mitten huyshiemraden, ende dit gemaict te wesen tuisschen dit ende sinte Louwerijsscouwe naistcomende, want wair dat sake dattet dan niet gemaict en waer, so wouden dat die hoge hiemraden bescouwen up die boeten van 10 sc. ende upter hiemraden theringe.

121. *Van der lantscheydinge* ²⁾).

Item die lantscheidinge tuisschen Rijnlant ende Schielant streckende an die noortzyde an Jan van Egmondens moer 6 voeten breed gecoft jegens Aernt van Duvorde by den ouden hiemraden ³⁾).

122. *Van die huel voir Suser Brouwersz.* ²⁾).

Item die hoge hiemraden van Schielant hebben geconsenteert ende oirloff gegeven in Zevenhuysen an die

¹⁾ Dit woord ontbreekt in Keurboek no. 1.

²⁾ Dit opschrift ontbreekt in Keurboek no. 1.

³⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

zuutzyde van Suser Brouwers huys den wech up te delven ende een huel te maken tot hoiren oirbaer, die sullen doen maken om hoir doirvaert dairduer te hebben, ende dit sel duyren totter hogen hiemraden wederseggen, ende geschiede upten vierden dach in Septembri anno (14)30 ¹⁾.

123. (*Van die huel by onser Vrouwen huysgen jegens Catgensvaert* ²⁾).

Item die hoge hiemraden van Schielant hebben oirlof gegeven ende geconsenteert in Zevenhuysen by onser Vrouwen huysgen jegens Catgensvaert den wech up te delven ende een huel dairin te maken tot hoiren oirbaer, die sy sellen doen maken om hoir duervaert dairdoir te hebben; dit sel duyren totter hiemraden wederseggen ende gesciede in die teerscouwe anno (14)33 ³⁾.

124. Moirdrecht.

Item up sinte Lebuinudach anno (14)22 hebben die hoge hiemraden van Schielant aengesien den groten last van den vreemden water, dat sy te winter lestleden gehadt hebben, overmits dat die Alphense kade ende die Moirdrechse kade niet hoech genoeg en waren dat vreemde water te scutten, dairom so hebben die hoge hiemraden voirs. hem dairup beraden om dat voirtan te verhueden den last van den water voirs., ende hebben dairom die luyden van Moirdrecht gekuert hoir kade te maken

¹⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4. In Keurboek no. 2 is deze bepaling doorgeslagen; in margine leest men met latere hand: „dese verslagen omdattet geen keur en is, mer es consenteringe, dair omme behoert by de consenteringen.”

²⁾ Dit opschrift ontbreekt in de handschriften.

³⁾ Ook deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4. In Keurboek no. 2 is zij eveneens doorgeslagen met de latere marginale bijvoeging: „consenteringe ergo (?) elders te setten”.

8 voet breed ende 4 voet hoge, ende boven 4 voet breed blivens, dats te verstaen van den Moirdrechse wege die Slingerkade, also verre als die binnen hoiren bedrive is tot die van Wensveen hoir Slingerkade aencomt ende voirt upten Moirdrechtsen wech langes van der Slingerkade of totter Alphense kade toe, ende voirt an dat eynde van Wensveen, dair Wensveenre kade af gaet, voirt een kade te maken totter lantscheidinge toe, ende sel upgaen by Dirc Kosijnsz., dair sy van outs plagh te leggen in alder manieren als voirs. is, ende dit gemaict te wesen tuisschen (fol. 11) dit ende sinte Lauwerijsscouwe naestcomende uptie boeten van 10 sc. ende up der hiemraden theringe, want dat het den hiemraden dan scarpelic rechten willen ende sy des niemant verdragen en willen, die si in den onrecht sullen vinden van der kade voirs.

125. Alphen, Haserswoude, Wensveen
ende Bosscoop.

Item in sinte Odulphusscouwe anno (14)²² hebben den hogen hiemraden van Schielant angesien den groten last van den vreemden water, dat sy te winter lestleden gehad hebben, overmits dat die Alphense kade niet hoech genoegh en was dat vreemde water te scutten gelykerwijs ¹⁾ als si in hoiren brieven gelooft hebben, dat die hiemraetscip van Schielant van hoiren vreemden water onbeschadicht soude bliven, dairom so hebben sy hem mit voirsienicheit dairup beraden om dat voirtan te verhoeden den last van den vreemden water voirs., ende hebben dairom den goeden luyden van Alphen, van Hazerswoude, van Wensveen ende van Bosscoop gekuert hoir kaden te maken 8 voet breed ende 4 voet hoge ende boven 4 voet breed blivens ende die kade wel getuynt te wesen an beyden syden ende gemaict te wesen tuisschen dit ende sinte Louwerijs-

¹⁾ Keurboek no. 1: „gelijc”.

schouwe naistcomende, uptie boeten van 10 sc. ende upter hiemraden theringe, want dat den hogen hiemraden voirs. scarpelic rechten willen, want sy des niemant verdragen en willen, die sy in den onrecht sullen bevinden ¹⁾ van der kade voirs. ende sonderlinge geen aerde te nemen van der kade, dair men dieselve kade voirs. mede maken sell, mer sy mogen anderswaer aerde nemen die naeste aerde ende ²⁾ ter minster schade totter hiemraden scatinge.

126. W a e n s v e e n ³⁾.

Item up sinte Lebuinsdach anno (14)22 in sinte Odulphusscouwe so waren die hoge hiemraden van Schielant vergadert up die lantscheydinge, up die Picledé, up die Slingerkade ende uptie Moirdrechtse kade, ansiende overal groot gebreck, dat aldair up die tijt was, roerende van der dijckaedzinge voirs., dair die hiemraetscip van Schielant grotelic by beschadicht worde van den vreemden water, dairom so ²⁾ hebben die hoge hiemraden voirs. mit voirsienicheit dairup beraden om dat voirt te verhoeden den last van den vreemden water voirs. ende dairom gheraemt den luyden van Wensveen, dat sy hoir kade maken sellen 8 voet breet ende vier voet hoech, ende boven 4 voet breet te bliven, also hem die kade ancomen van Moirdrecht, ende dit ymmer ²⁾ gemaict te wesen tuisschen dit ende sinte Louwerijsscouwe nu ²⁾ naistcomende, want die hoge hiemraden van Schielant dan up die kade wesen sullen om die al langes te besien off sy gemaict is als voirs. is.

127. A l p h e n.

Item upten 18 dach in April anno (14)33 doe die hoge hiemraden vergadert waren in hoir kuerschouwe, doe

¹⁾ Keurboek no. 1: „vinden”.

²⁾ Dit woord ontbreekt in Keurboek no. 1.

³⁾ In Keurboek no. 2 is in margine later bijgeschreven: „van die Pikelcade ende Slingerkade”.

hoirden sy groot geclacht van den gerechte van der Goude van groot gebreck, dat sy hadden van die van Alphen roerende van der dijckaedsinge, die gelegen is an die oistzyde van der Alphenscher sluysvlieten, toebehorende die van Alphen, ende die mit hem aldair uutwateren, dair die stede van der Goude grotelic by bescadicht worde van den vreemden water, dairom so hebben die hoge hiemraden voirs. mit voirsienicheit (fol. 11 verso) hem dairup beraden om dat voirt te verhueden den last van den water voirs., ende hebben dairom gekuert den luyden van Alphen ende diegene, die mit hem uutwateren, dat sy hoir kade maken sullen 6 voet breed ende 3 voet hoech, ende boven 2 voet blivens breed, ende dit ymmer ¹⁾ gemaict te wesen tuisschen dit ende sinte Louwerijsscouwe naistcomende, want die hoge hiemraden voirs. dan up die kade wesen sullen om die scarpelic te bescouwen uptie boeten van 10 sc. ende up der hiemraden theringe.

128. Moirdrecht.

Item up sinte Victoersdach anno (14)22 doe die hoge hiemraden van Schielant vergadert waren in hoir leggende scouwe, doe hoirden sy groot geclach van die van Wensveen ende gebrec dat sy hadden an die van Moirdrecht, roerende van der Slingerkade, dat den hogen hiemraet up die tijt oic selve angesien heeft dat gebrec, dair die hiemraetscip van Schielant grotelic bi bescadicht worde van den vreemden water, sodat den hiemraden van Schielant dairom gekuert hebben den luyden van Moirdrecht, dat sy maken sullen die Slingerkade upten groenen wech in Wensveen, die den ambocht van Moirdrecht toebehoert, die te maken een voet hoger dan Jacops kade is, die een hiemraet van Moirdrecht is, die kade dairna volgende een voet hoger te maken ende 6

¹⁾ Dit woord ontbreekt in Keurboek no. 1.

voet breed beneden ende 3 voet breed boven blivens, ende die kade an beyden zyden wel gezoolt te wesen, of sy mogen maken een kade up die oude kade, dair die plach te leggen in manieren als voirs. staet, ende dat ymmer ¹⁾ gemaict te wesen tuisschen dit ende sinte Martijnsschouwe naestcomende, ter hiemraden love uptie boeten van 10 sc. ende upter hiemraden theringe.

129. Alphen.

Item die hoge hiemraden van Schielant hebben gekuert upten 14^{en} dach in Septembri int jair (14)29, dat men up Alphenre kade enen overtocht maken sell by den tiendenwech van vijf houten, die twe deels voets cants groff sijn ten minsten, want wair dat saike dat yemant mit enigen schuyten over dese voirs. kade toghe sonder alleen over die overtocht voirs., die soude verbueren 3 lib., ende dit mach beleden, diet mit recht na der ouder kuer sculdich sijn te beleden, ende desgelijc macht beleden die scout van Alphen ende die hiemraet van Alphen, die hiemraet van Hazerswoude ende die hiemraet van Wensveen ende die hiemraet van Bosscoop, ende wiet beleet, sel hebben een derdendeel van den boeten voirs., des sel hijt den dijcgrave aenbrengen; voirt wairt dat yemant by dage of by nachte heymelic overtoge over dese voirs. kade sonder alleen over den overtocht voirs., dair mach se die dijcgrave ten eede of setten tot allen tyden, als hy verneemt, ende dese overtocht gemaict te wesen binnen 14 dagen naistcomende uptie boeten voirs.

Alphen.

130. *Van visschen* ²⁾.

Item voirt so heeft die hoge hiemraet van Schielant gekuert upten selven dach voirs., dat die scout van

¹⁾ Dit woord ontbreekt in Keurboek no. 1.

²⁾ Dit opschrift ontbreekt in Keurboek no. 1.

Alphen ende die hiemraet van Alphen, die hiemraet van Hazerswoude, die hiemraet van Wensveen ende die hiemraet van Boscoop beleden (fol. 12) mogen tot allen tyden diegene die visschen binnen den viercante van Alphenre sluys, ende wiet beleet, sel hebben een derdendeel van den boeten, des sel hijt den dijcgrave anbrengen.

131. *Van visschen.*

Item voirt so heeft den hiemraet voirs. gekuert upten selven dach, dat den voirs. scout ende hiemraet voirs. beleden mogen diegene die visschen in den watergangen van Alphenre sluys als die voirs. sluyse uutgaet, ende wiet beleet, die selt den dijcgrave anbrengen, des sel hy hebben een derdendeel van den boeten, sulke boeten als die hiemraden kueren dair of inhouden.

N u w e r k e r c k .

132. *Van scouwen binnen Nuwerkerck.*

Item Sonredaechs up sinte Mathijsdach apostel anno (14)24 doe consenteerde ende bevolen die hoge hiemraden van Schielant den vier dagelixen hiemraden van Nuwerkerck, dat sy scouwen sullen binnen den ambocht van Nuwerkerck onder hem vieren gelikerwijs of sy onder hem vijf hiemraden waren ter tijt toe, dat hem saken te voren comen, dair macht an leyt, dat sy onder hem vieren niet doen en mochten, so souden sy dat den hogen hiemraden te kennen geven, so soude men hem den vijften hiemraet setten, dair sy recht mede doen mochten ¹⁾.

133. *In Zevenhuysen.*

Item die vaert, die gelegen is bezyden Suser Brouwersz. huys ende boven die dwersvaert, die sel men bescouwen

¹⁾ In Keurboek no. 4 is in margine bijgeschreven: „by de consenten te setten”.

van den schout van Zevenhuysen mit vijf hiemraden geliken als men mit recht vaerde of banwateringe sculdich is te bescouwen, te weten dat diegene die dese vaerde sullen doen maken, kiesen sullen die vijf hiemraden voirs. dair die scout voirs. mede scouwen sel; des en sel niemant in dese vaerde gelden dan diegene, die dair bate ende profijt of hebben sullen, dit wort dus overdragen ende geconsenteert van den hogen hiemraden van Schielandt in die weke na beloken Paesschen anno (14)33 ende sel geduyren totter hiemraden voirs. wederseggen ¹⁾).

I n B e r c h a m b o c h t.

134. *Van turff te delven.*

Item in den Busch niemant turff te delven dan elck man, die dair lant heeft sijn redelicke berninge binnen sijn huys up synen haert, uptie boeten van 3 lib. ende upten turff, want voir alle die kueren van den turff delven so sel men pooten gelijc die keur dairof inhoudt ²⁾).

135. *Van overdelven ende van der lantscheidinge.*

Item wie overdelft in Rotten, in Zevenhuysen, in Bleyswijk, ende in Moirdrecht verbuert 10 lib., half den heere ende half den hiemraden, ende den overdolven turff desgelijcx, ende als die baliu of dijcgrave wil meten, dat sel hy den hiemraden laten weten, dat sy dairby wesen mogen, ende van den boeten, noch van der overdolven turff niet te laten ende binnen 10 roeden na der lantsceydinge niet te delven uptie boeten van 10 lib., ende wantter veel ongestants an geschiet is ende noch dagelicx gesciet, so houtet die hiemraet an hem tot hoiren verclaren ³⁾).

¹⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4; in Keurboek no. 2 is in margine later bijgeschreven „geen kuer”.

²⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

³⁾ Ontbreekt in Keurboek no. 2: misschien is uit dit handschrift een

136. *Van der lantsceydinge in Rotten.*

Item die lantscheydinge in Rotten sullen die buyren maken ter bester oirbaer ende bescouwen mit hoiren gewairden rechter totter hiemraden wederseggen, ende grote beesten, die men plach te scutten up 3 lib., dat is gekuert up 1 lib., upter lantscheidinge verken elken voet 4 den. goets gelts, ende want den hiemraden gheclacht angebrocht is, dat dese lantscheidinge onredelick geweydt wordt (fol. 12 verso) mit beesten, sodat die luyden, die dair an gelegen ende gelandt sijn grote schade dairoff hebben ende lyden, so hebben die hiemraden gekuert ende geconsenteert up sinte Victoirsdach anno (14)21 alle diegene, die an dese lantscheidinge gelant sijn, dat sy die lantsceydinge up elc ende in delven mogen enen heynsloot 4 voeten by der roeden die lantscheydinge heel te bliven, ende dair mogen sy dan scuttingen upsetten, also dat hoir lant dair by bescut ende beheynt bliven mach, ende dit sel duyren totter hiemraden wederseggen ende ymmer die dam te houden also starck ende hoech, dat hy water scutten mach, elc man te heelen die lantscheydinge an sijn lant die wil, ende dien utersten sloot wel up te maken datter gheen beesten over en moghen ¹⁾).

137. *Hildegærdsberge.*

Item die hoge hiemraden van Schielant sijn tot veel tyden vervolget van den kercwech ten Berge, gelegen voir Nelle Bartouts huysende ende hofstede, toebehorende der kerke van den Berge, ende hier voortijts een water-scuttinge geweest heeft van den damme westwärts tot Broeckhuel toe, nadat den hogen hiemraet bygebrocht is, dair sy tot veel tyden veel clagen off hebben gehoirt,

blād verdwenen. In Keurboek no. 4 is deze bepaling doorgeslagen, terwijl in margine later bijgeschreven is: „dese keur staet achter, ergo verslagen”.

¹⁾ Deze bepaling komt alleen in Keurboek no. 1 voor.

dair sy off seiden dat sy lange dairof vercort hebben geweest ende veronrecht, so dattie hoge hiemraden voirs. selve angesien hebben ende hoiren spreken dengenen, die dairby beschadicht worden, ende hebben dairom gekuert in sinte Odulphusscouwe anno (14)22, dat die dammen voirs. toe wesen ende boven 8 voet breed blivens, na inhoud alsulke brieven ende voirwarden als sy dairof hebben, ten waer off ment den hiemraet voirs. mit beteren bescheyde onderwysen mochte, dan sy dair noch off gehoirt hebben, ende dat houden sy tot hoiren bescheydenisse ende verclaren, ende wairt sake dat yemant dese dammen voirs. updede, nadat sy weder gemaict is, dats uptie boeten van 10 lib., dairt den hiemraet in der wairheyte verstaen mochte, ende dit mogen beleden alle diegene, die an die westzyde geërft sijn ende gelandt totter Broeckhuel toe, ende dese damme sel toedoen ende maken die ambochtbewaerres van den Berge up slants cost, die gelegen sijn ende geërft tuisschen die damme ende Broeckhuel ¹⁾).

138. *Hoe die scouten scouwen sullen.*

Item so sel Adriaen Heynricxz., scout in Rotten, ende anders alle scouten binnen der scouwe elcx binnen hoiren ban bieden in der kerken, wanneer sy scouwen willen die kuerscouwe, ende tenden 14 dagen sel men scouwen die boetscouwe up een boeten van elck eygen 4 den. na den ouden haercomen, dats te verstaen van elken eygen een boeten, mer wairt sake dat yemant lant hadde leggen meer dan tot eenre stede binnensbans, die soude mit eenre boete quyt wesen, ende anders elke eygen een boeten ¹⁾).

139. *Ble y s w i j c k.*

Item wie die Zegwardse queldyken, die gelegen sijn in den ambocht van Bleyswijck langes rede of grote

¹⁾ Deze bepaling komt alleen in Keurboek no. 1 voor.

beesten langes dreve, dair ment off be- (fol. 13) tuygen mach, verbuert 3 lib., ende wie hoir hecken dairoff ofdede of brake, dair ment of betuygen mach, verbuert 10 lib ¹⁾).

140. B l e y s w i j c k.

Item sDonredages na sinte Pietersdach in Sulle anno (14)21 doe consenteerden die hoge hiemraden van Schielant den luyden van Bleyswijck, dat sy een kade leggen mogen tuisschen Rotten ende Bleiswijck angaende an die Berkelse lantsceydinge, streckende totten voirwege toe van Bleyswijc up horen ouden wech, ende dat sellen sy bestaken dat men die kade boven niet ryden en mach, ende den wech beneden also breet te bliven dat men volcomelic ryden mach; dit sel duyren totter hiemraden wederseggen ¹⁾).

141. B l e y s w i j c k.

Item anno (14)29 up sinte Mathijsdach so hebben die hoge hiemraden van Schielant geconsenteert ende oirloff gegeven den luyden van Bleyswijck dat sy delven mogen binnen den ambocht van Bleyswijck ²⁾ in den veenen totter lantscheidinge toe, die gelegen is tuisschen Delflant ende Schielant, dat is te weten, dat men die lantscheydinge ymmer laten sel ten minsten drie roeden breet of breder ¹⁾).

O u d e r s c h y e.

142. *Van die waterkeringe te weyden.*

Item die nuwe waterkeringe tOuderschie, streckende van den dorp tOuderschie tot Bilreshuel toe, die niet te weyden mit geenrehande beesten up die boeten van 3 lib. ²⁾).

¹⁾ Deze bepaling komt niet voor in Keurboek no. 3 en no. 4.

²⁾ De laatste negen woorden zijn in Keurboek no. 1 bij het copieeren uitgevallen.

Bleyswijck.

143. *Van aerde te nemen.*

Item sDonredages 15 dage in April anno (14)23 doe consenteerde die hoge hiemraet van Schielant, dat die luyden van Bleyswijc aerde nemen mogen of doen nemen in die Lueven in dat diepte, ende geen aerde te nemen uut die uuterdyken in geenre wijs; dit sel duyren totter hiemraden wederseggen ¹⁾).

Bleyswijc ende Zevenhuysen.

144. *Van die zijl tot Hoelvoeter brugge te maken.*

Item sDonredages in April anno (14)23 doe consenteerde die hoge hiemraet van Schielant, dat die luyden van Bleiswijck ende die van Zevenhuysen een zijl mogen leggen tot Hoelvoeter brugge, ende die sel leggen totter hiemraden wederseggen ¹⁾).

Zegwairde.

145. *Van hoir sluse ²⁾).*

Item die hoge hiemraden van Schielant hebben gekuert, dat die luyden van Zegwairdt leggen sellen een dwersgote doir die strate ende doir Heyntgen Hugesz. stege, ende sullen dair Heyntgen off vernoegen by den hogen hiemraden, also verde als sijs niet eens en ³⁾ connen worden, ende dese gote als si gelooft is, sullen dan voirtan houden die gemeen buyrluyden, die dair over wateren zellen, ende hierof sel die stede hoir beraedt hebben ter naester scouwe toe, ende wairt dat die stede, noch die gebuyren dit niet doen en wouden, so sullen die van Zegwairdt hoir sluyse also hoech maken, dat sy gheen schade van enigen gotieren hebben en sullen ter tijt toe dattet hem ghesciet.

¹⁾ Deze bepaling komt niet voor in Keurboek no. 3 en no. 4.

²⁾ Dit opschrift ontbreekt in Keurboek no. 1.

³⁾ Dit woord ontbreekt in Keurboek no. 1.

146. *Van der kade die gelegen is an den Spaenschen polre* ¹⁾.

Item anno (14)28 Sonnendages ²⁾ na sinte Katherinendach was vergadert die hoge hiemraet van Schielant mitten dijcgrave tot Ouderschie, also als sy vervolcht waren van dengenen, die gelandt sijn in den Spaenschen polre als om een kade, die sy gheerden van den hogen hiemraden ghekuert (fol. 13 verso) te hebben, in den eersten van den offrolle, die comt in Jan van Duvoirden lant by der Schie die sloot te dammen ende den dam beneden breed te wesen 10 voet ende boven 5 voet, ende hoech te wesen 2 voet boven den winterwater, ende altoes also te houden, ende ³⁾ die delle in Jan van Duvoirden lant te hogen gelyken als tkouter lant van beyden zyden toecomt ende twee voet dairboven ende 6 voet breed te wesen ende ⁴⁾ altoes so te houden, ende ³⁾ een dam te slaen tuisschen Jan van Duvoirden landt ende Reynout van Brakels landt in den sloot in sulker grote als den eersten dam voirs. is, ende ³⁾ up Reynouts lant voirs. een kade te maken ende te bliven 13 roeden breed mitten sloot, des sel den sloot wesen 7 voeten wijd; voirt up streckende over den sloot, dair Jan van Duvoirden eerste keerseboem aencomt, die nedergehouden is, ende dat up te delven an den keerseboem ende enen dam te maken an den hem bezyden den kerseboem ⁵⁾ ende die kade 13 roeden breed te wesen in allen manieren als voirs. staet, ende voirt uutstreckende mitten dam an den Spaenschen dijck, ende ³⁾ alle drie die dammen wel gehect ende geheynt te wesen ter hiemrader love so datter niemant by bescadicht en worde, ende dat sel bescouwen den huys-

¹⁾ Dit opschrift ontbreekt in Keurboek no. 1.

²⁾ In Keurboek no. 2 begint deze bepaling: „Int jaer (14)28 des Sonnendages.”

³⁾ In Keurboek no. 2: „item”.

⁴⁾ Dit woord ontbreekt in Keurboek no. 1.

⁵⁾ Deze elf woorden ontbreken in Keurboek no. 1.

hiemraet mitten scout binnensbans, ende waert datter gebrec in geschiede, dat houdt den hogen hiemraet an hem, ende ¹⁾ so wes lant men wechdelft om die voirs. kade ot te maken, dat sel men gelden by der roede van elken margen 18 nobel, gerekent 8 Beyers gulden voir 3 nobel, te betalen tot uutganc Meye naestcomende, ende ¹⁾ die delle in Jan van Duvoirden landt als die upgemaict is, ende den dam by der offrolle, so sel Jan van Duvoirde den dam ende delle annemen ende houden se altoes in sulker grote als se hem opgelevert wordt, als voirs. is, ende ¹⁾ so wat aerde men besigen sel an den dammen of anders, die sel men gelden by den hogen hiemraden, ende ¹⁾ tenden den Spaenschen dijck, dair Ariaens ambocht van Matenese ancomt, dair sel men die delle hogen van den Spaenschen dijck te minster schade ter hiemraden schieringe, ende dese kade voirs. sel den scout van heeren Dircx ambocht bescouwen mitten hiemraden, want Ariaen van Matenese sijn macht dair in overgeeft, ende ¹⁾ so wes bomen men by de dammen can bevinden leggen om over te gaen, die mach elc eygen wech doen ende scutten voir eygen, ende ¹⁾ dese kade hevet den hogen hiemraet aldus gekuert in allre manieren als voirs. is, ende altoes wes hier in te verbeteren is, dat sel staen totten verclaren van den hogen hiemraden voirs. ²⁾.

147. *Van den slooten.*

Item upten 31^{en} dach in Maert anno (14)30 hebben die hoge hiemraden van Schielant gekuert, dat een ygelic in Cralingen, in Cappelle ende in Nuwerkerck, te weten tot aldair des Graven wech an den dijck comt (fol. 14) tot Cortenoirde sijn sloten schoonmaken ende suveren zel alst costumelic is, te weten over den anderen slote ende

¹⁾ In Keurboek no. 2: „item”.

²⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

sel strecken van den dijck of tot an des Graven wech, ende den sloot die al langes an die zuutzide van sGraven wech leit, sel men wijt maken ende so houden 8 voet; voirt van dair sGraven wech an den dijck comt, voirt ter Goude toe sel een ygelic sijn slooten maken over den anderen sloot 200 roeden van den dijck, of in alder manieren als voirs. is, ende dit gemaict te wesen tuischen dit ende sinte Bavendach naistcomende uptie boeten van 3 lib. elck eygen, dairom so laten weten die hoge hiemraden voirs. den scouten ende den hiemraden een ygelic binnen synen ambocht, dat sy scarpe kueren ende scouwen dairup leggen, sodat een ygelic sijn werck make, want waert datter versuymenisse of gebrec by den scouten of by den hiemraden geschiede, also menich eygen alsser niet gemaict en waer totter dage voirs. als voirs. is ¹⁾ ende by hoir versuymenisse toequame, dair souden sy die selve boeten of betalen, ende dit en willen die hiemraden voirs. niemant verdragen ²⁾.

148. *Van den ³⁾ sloten.*

Item voirt sel men sloten van der stede van Rotterdam tot Delfshaven, te weten van den Coolschen wech tot an den dijck ende van dair den Coolschen wech an den dijck comt totter nuwer haven toe, dair sel men sloten 200 roeden verde van den dijck of ende voirt in alder manieren te sloten ende gemaict te wesen als voirs. staet ²⁾.

149. *Van den sloten.*

Item die hoge hiemraden hebben gekuert in die kuer-scouwe upten sesten dach in April anno (14)31, datmen sloten sel over den anderen sloot van der vaert by de

¹⁾ Deze drie woorden ontbreken in Keurboek no. 1.

²⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

³⁾ Dit woord ontbreekt in Keurboek no. 2.

zieker luyden tot an die Delfsche haven ende van den Boekeldijcsen wech tot an den dijck in alle manieren als voirs. is, ende ymmer ghemaict te wesen tot sinte Bavendage naistcomende uptie boeten voirs. ¹⁾).

150. *Van den* ²⁾ *sloten.*

Item die hoge hiemraden hebben gekuert upten Pinxteravont anno (14)31, dat men sloten sel van der huel ter Ouderschie also verde als tambocht van der Ouderschie strect tot Delffwerts an, te weten van den wech off after totter dwerswatinge toe over den anderen sloot, ende dit ymmer gemaict te wesen tot sinte Bavendage naistcomende in alre manieren ende up sulken boeten als voirs. staet ¹⁾).

151. *Wie dat slooten betalen sel.*

Item anno (14)30 sijn die hoge hiemraden overeen gedragen ende hebben gescheyden van den sloote te maken, die sy gekuert hebben te maken, dat die gelden ende betalen sullen dieghene ende ²⁾ in manieren als hierna gescreven staet. Item so ²⁾ wie tlandt mer een jair in huyr en heeft, die en sel totten slooten niet gelden, mer den eygen selt betalen, ende ³⁾ so ²⁾ wiet twee (fol. 14 verso) jaer in huyr heeft, dair selt halff betalen den eygen ende halff den huyrman, ende ³⁾ so ²⁾ wiet drie jaer in huyre heeft off langer, dair selt die huyrman alleen betalen ¹⁾).

152. *Van poten.*

Item die dijckgrave ende den hogen hiemraeden van Schielant laten weten alle dieghene die binnen desen jare turff gedolven hebben binnen der scouwe van Schielant, dat

¹⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

²⁾ Dit woord ontbreekt in Keurboek no. 2.

³⁾ In Keurboek no. 2 „item”.

sy die veenen weder sullen laten bepoten dat dorde hout nadat sy utgedolven hebben, ende die potinge sel men doen binnen desen herfst nu naistcomende, ende voirt na dese tijt van jare te jare altoes te poten in den herfst nadat elc des jairs dairvoir utgedolven heeft als voirs. is, ende wairt dat yemant hier onwillich in waer ende niet en dede als voirs. is, dat waer up een ¹⁾ boeten van alsulken turff als hy binnen den jare gedolven hadde, off alsoe veel gelts dairvoir als den turff waerdich waer; gegeven upten 4^{en} dach in Septembri anno (14)30 ²⁾.

153. *Noch van den poten.*

Item want den dijcgrave ende den hogen hiemraden van Schielant een gebodt gedaen hebben in elc ambocht van Schielant dair men turff delfft, als dat men weder poten soude tdarde hout, dair sy off vernemen datter noch niet toe gedaen en wort, so laten sy ³⁾ noch eenen ygelicken weten ⁴⁾ die turff van den somer voirleden gedolven hebben, dat sy weder poten sullen binnen Meyemaent naistcomende tdarde hout nadat sy utgedolven hebben, ende dat te bepoten in alsulck lant alsser oirbaer toe is, ende wie dat niet gepoot en heeft binnen der maendt voirs. ⁵⁾, dat waer up een boeten van also veel turffs als hy binnen den somer voirleden gedolven heeft, ende dit wil den dijcgrave ende den hogen hiemraet voirs. scarpelic bescouwen after Meyemaendt voirs. ende des en willen sy niemant verdragen, ende ⁶⁾ voirt sel men altoes poten binnen Meymaent in manieren als voirs. is uptie boeten voirs. Dese

¹⁾ In Keurboek no. 1: „alsulke”.

²⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

³⁾ Keurboek no. 2: „so isset dat sy”.

⁴⁾ Keurboek no. 2: „laten weten”.

⁵⁾ In Keurboek no. 2 volgt: „als is”.

⁶⁾ Keurboek no. 2: „item voirt so sel men”.

overdracht geschiede in sinte Martijnsscouwe in den winter anno (14)30 ¹).

154. *Van den noterdijck tuisschen Schoonreloe ende der Luevene.*

Item den hogen hiemraden van Schielant sijn gemeenlic overdragen ende hebben gekuert in sinte Pietersscouwe anno (14)31 overmits vervolch van denghenen die noterdijck leggende hebben tuisschen Schoonreloe ende der Luevene, te weten dair den noterdijck 32 roeden breed is, dair sel men den noterdijck buyten weyden mogen die wil, behoudelick dat van den dijcsloot buyten off sel bliven leggen de noterdijck 10 roeden breed ende dairan een sloot te graven 8 voet wijd al langes ende 4 voet diep, ende die sloot also te houden datter gheen beesten in die 10 roede en comen, want wat beesten dair in (fol. 15) quamen, die soude men scutten na der ouder kuer, ende wie den noterdijck aldus weyden wil, die sel hem an beyden syden begraven, so dattie naiste noterdijcken van den synen dairof gheen schade en hebben, ende dit aldus begraven te wesen tuisschen dit ende half Meye naistcomende, ende willen yemant hieren binnen weyden, die sel sijn noterdijck soe beheynen, dat sijn buyren van hem niet bescadicht en worden ¹).

155. *Van die Gouwekade.*

Item want den hogen hiemraden van Schielant hoir boetscouwe van 2 sc. doirgescouwet hadden ter Goude toe, dair sy up die tijt vernamen, dat die kade an die westzyde van die Gouwe tuisschen den zieckenhuysse ende den duyker seer qualiken lach ende leghe was dattie hiemraden voirs. mitten dijgrave van Schielant gingen ende sagent ende vondent also, dairom dat sy up die tijt

¹) Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

kuerden, dat men tuysschen den ziekenhuyse ende den duyker voirs. al langes uptie wech een nuwe kade maken sel van goeder nuwer aerde ende die breed te wesen vijf voet, ende hoech te wesen 2 voet, ende dit gemaict te wesen tot Alreheyligendage naistcomende upter hogher hiemraden theringe. Item die scout van der Goude mit sommige van den gerechte hebben den hiemraden voirs. toegeseyt, dat sijt so besorgen sullen, dat die kade voirs. wel gemaict sel worden als voirs. staet anno (14)32 ¹⁾.

156. *Van verken te scutten.*

Item in die kuerscouwe anno 14(36) wort gekuert datter gheen verken gaen en sullen an den dijck binnen der scouwe van Schielant, sy en sijn geringet of niet geringet uptie boeten van den varken, want men sel se scutten voir eygen, ende des niemant verdragen, ende dese varken sellen scutten alle dieghene die van shiemraets wege machtich sijn te scutten, ende dairtoe der hiemraden knechten ende des dijckgraven knecht van Schielant, ende wie scutter is, die sel, dat hy schut, allene hebben ¹⁾.

157. *Van die hagen up te climmen* ²⁾.

Item die hiemraden hebben gekuert niemant ³⁾ sijn upganc, noch nederganc te maken of te climmen an den hagen uptie boeten van 3 lib., mer men sel lederen maken ende

¹⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

²⁾ In Keurboek no. 3 en no. 4 gaat aan deze bepaling vooraf de volgende: „*Van pantkeringe*. Item so wie dat pantkeringe doet van brueken, die van den hogen hyemraet van Scielant mit vonnessen gewijst sijn of oec an den hogen hyemraden voirs. gebleven sijn ende in den onrecht bevalt, die verbuert 20 lib., half den heer ende half den hyemraden.”

³⁾ Het begin van deze bepaling luidt in Keurboek no. 3 en no. 4: „Item in den jair (14)36 wort gekuert van den hogen hyemraet van Scielant, dat nyemant”.

setten dair een dunct dat ¹⁾ sy oirbaer sijn, ende dair sellen sy horen upganck ende ofganck hebben onverbuert.

158. *Van die visschers hoir schepe te leggen.*

Item desgelijcx sullen die visschers hoir scepe leggen jegens hoirs selfs dijck ende dair hoiren upganc ende ofganc maken uptie boeten voirs., ten waer off hem dieghene stonden, die die dyken toebehoren off maken moeten.

159. *Van den ouden muyren.*

Item alle die scouwe doir die oude mueren weder in die oude groot gemaict te wesen altijt sWoensdages na sinte Odulphusdach uptie boeten van 10 sc. ende der hiemraden theringe ²⁾).

160. *Van netten te drogen.*

Item in sinte Odulphusscouwe anno 14(36) kuerden die hoge hiemraden van (fol. 15 verso) Schielant in Cralingen ende in Cappelle dat elc sijn netten drogen mach an staken, ende die sullen steken an den kant van den dijck, die hemselves toebehoert off dair hy huyr an heeft onverbuert, uutgeseyt als die hoge hiemraden in hoir scouwe sijn, die dan sijn netten liet hangen, die soude verbueren van elck net 10 sc.

161. *Van verken te houden an den dijck.*

Item so als die verken gekuert sijn van den dijck als die kuer dairoff uutwijst, so hebben die hoge hiemraden weder consent ende oirloff gegeven dat elc die eygen dijck heeft off huyrwaer ³⁾ dairan, mach houden drie verken, elc geringet mit drie ringen, ende die sellen gebonden wesen an een snoer binnensdijcx, die hem sel-

¹⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

²⁾ Deze drie woorden ontbreken in Keurboek no. 1; zie noot 2 bij art. 94.

³⁾ Keurboek no. 1: „huyr”.

ven toebehoirt off dair sy huyrwaer in hebben ¹⁾, ende tot wat tyden dat men die verken vonde van den snoer, so mach men se scutten voir eygen, ende desgelijcx al stonden sy gebonden ant snoer ende niet mit drie ringen geringet en waren, die mach men mede scutten voir eygen ende wie scutter is, selt alleene hebben dat hy scut ²⁾.

162. *Van verken an die damlaen te gaen.*

Item den hogen hiemraden van Schielant hebben angesien den groten cost die geleyt wort an die damlaen van kaden, die dairup gemaict worden overmits dattet een waterkeringe is, ende hebben om oirbaer ende proffijt der waterkeringe voirs. gekuert, datter geen vercken an die damlaen gaen en moeten, sijn sy ³⁾ geringet off ⁴⁾ ongeringet, want men sel se scutten voir eygen, also dicke als men des bevinden can, ende dit sullen scutten alle diegheen die des gemachticht sijn van den hogen hiemraden, ende alle diegene, die totter kade geven ende gelden moeten, ende wie scutter is, die sel hebben dat hy scut alleen ⁵⁾.

163. *Van den draeyboem tot Nuwerkerck.*

Item in sinte Martijnsscouwe anno (14)36 wort gekuert, dat die van der Nuwerkerck enen draeyboem setten ende maken sullen upten nuwen wayl an Cortenoirde ter bester oirbaer tuisschen dit ende Kersmisse naistcomende uptie boeten van 3 lib., te weten dat alle diegene, die in Nuwerkerck den dijck off sGravenwech moeten houden, die sullen den draeyboem voirs. gelden ende betalen ende desgelijcx den draeyboem, die gemaict heeft geweest ende upgeslegen is.

¹⁾ Keurboek no. 1: „off huyr dairan heeft”.

²⁾ Keurboek no. 2: „die sel hebben, dat hy scut alleen”; Keurboek no. 3 en no. 4: „die sel hebben dat hy scut half”.

³⁾ Deze twee woorden ontbreken in Keurboek no. 1.

⁴⁾ Keurboek no. 1: „noch”.

⁵⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

164. *Van die Alphenre kade* ¹⁾.

Item want den hogen hiemraden van Schielant tot veel tyden clacht gehoirt hebben over die Alphenre kaden an beyden den ²⁾ zyden hoe dat sy qualicken besorget ende gemaict worden, sodat hoir water dair doir ende over loopt, dair dieghene by bescadicht worden, die an beyden syden gelandt sijn, ende om dat voirtan te verhoeden, so hebben die hiemraden voirs. gekuert dat die van Alphen hoir kaden an beyden zyden so hogen breiden ende maken sonder enich vertreck, dat hoir water niet over, noch doir en loopt, uptie boeten van 3 lib., also dicke als ment bevinden can, ende dit sellen ²⁾ mogen beleden (fol. 16) alle dieghene, die van shiemraets wegen machtich sijn te beleden, ende dairtoe alle diegene, die an beyden den ²⁾ zyden van der kade gelant sijn ende dairby bescadicht mogen worden, mit twee buyren, ende wiet beleet, sel hebben 1 lib.; gekuert in die kuerscouwe anno (14)37 ³⁾.

165. *Van den hoofden in den banwatergangen.*

Item upten dach voirs. wort gekuert ⁴⁾, dat alle hoofden staende in den banwatergange ⁵⁾ van Schielant wijt sullen wesen 6 roeden voeten of wyder, uptie boeten van 100 sc., ende dat sullen ²⁾ mogen beleden tallen tyden die van shiemraets wegen machtich sijn te beleden ⁶⁾ ende die scout binnensbans mit tve buyren, ende wiet beleet, sel hebben 1 lib.

¹⁾ Dit opschrift ontbreekt in Keurboek no. 1.

²⁾ Dit woord ontbreekt in Keurboek no. 1.

³⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

⁴⁾ In Keurboek no. 3. en no. 4 luidt het begin: „Item die hoge hyemraden hebben gekuert”.

⁵⁾ Keurboek no. 1: „in den watergangenban”; Keurboek no. 3 en no. 4: „in den banwateringe”.

⁶⁾ Deze twee woorden ontbreken in Keurboek no. 1.

166. *Van aerde te nemen.*

Item upten dach voirs. wort gekuert¹⁾, dat men geen aerde nemen en sel buytensdijcx binnen 12 voeten na den dijcsloot up 3 lib., ende up elke 10 gaerden een laen te laten leggen dwers doir den noterdijck²⁾ 12 voet breed uptie boeten voirs., noch geen laen te maken binnen 10 gaerden na malcander uptie boeten voirs.

167. *Noch van aerde te nemen.*

Item van den Elsboss in Cralingen, gelegen jegen Jan van der Duynen dijck, totten noterdijck toe, gelegen beoysten dair tblochuys stont, geen aerde uut den noterdijck, die dair binnen gelegen is, te nemen up 3 lib.³⁾.

168. *Noch van aerde te nemen.*

Item in Cralingen ende in Cappelle geen aerde te nemen binnensdijcx mede te dyken binnen 20 roeden na die tee van den voet van den dijck up 3 lib. ende int nuwelant geen aerde te nemen tuisschen Willem Dobbe-laers dijck ende Wouter Wittenz. dijck uut den noterdijck up 3 lib.⁴⁾, ende van Aernt Doetgens heyninge oistwärts 47 roede verde geen aerde te nemen uut den noterdijck up 3 lib.

169. *Van den draybomen ende van den dijc niet te ryden⁵⁾.*

Item want den hogen hiemraden van Schielant angesien hebben, hoe dat die dyken in Cralingen ende in Cappelle ende anders seer bescadicht ende vernielt worden van den wagens ende karren, diet langes ryden, dair

1) In Keurboek no. 3 en no. 4 begint deze bepaling: „Item die hoge hyemraden hebben gekuert”.

2) Keurboek no. 3: „uterdijck”.

3) Dit woord ontbreekt in Keurboek no. 1.

4) Hier eindigt deze bepaling in Keurboek no. 3 en no. 4.

5) De laatste zéven woorden ontbreken in Keurboek no. 1.

diegene niet mede tevreden en sijn, die die dyken moeten maken ende houden, ende desgelijcx sGravenwech, dair om sy gekuert hebben om dat voirt te verhoeden 3 draybomen, den enen in Cralingen, den anderen in Cappelle, den derden in Nuwerkerck, ende wairt sake dat yemant enen van den draybomen voirs. ontween upsloege of bescadichde, dat waer uptie boeten van 100 lib., ende wairt dat yemant sijn wagen of karre ontslopede of buytenomme rede ende tuisschen enich van den bomen rede, dat wair uptie boeten van 10 lib., also dicke als ment bevinden conde mitter waerheit.

170. *Van den draybomen tOuderschie ende in heer Dircx ambocht* ¹⁾.

Item in sinte Odulfsscouwe anno (14)37 wort gekuert, dat men twe draybomen maken sel, dair den enen of sel staen tOuderschie over die huel, so men tot Delffwerts rijt ²⁾, ende den anderen in heer Dircx ambocht ³⁾ (fol. 16 verso) upten ouden dijck jegens den meesten wayl, ende die te maken dat men se sluyten mach, also dat proffijtelicste is ⁴⁾, ende dese bomen sullen doen maken, den enen die ambochtbewaerre van Ouderschie, ende den anderen die ambochtbewaerre van heer Dircx ambocht, ende gemaict te wesen tuisschen dit ende sint Jacobsdage naistcomende uptie boeten van 3 lib., des sullen die hiemraden voirs. uitspreken in sinte Louwerijsscouwe naistcomende, wie die bomen sullen gelden ende betalen, ende waert sake dat yemant dese bomen upsloege, brake off bescadichde, dat waer uptie boeten van 100 lib., ende

¹⁾ De laatste vijf woorden ontbreken in Keurboek no. 1. In Keurboek no. 3 en no. 4 luidt het opschrift: „Noch van den draybomen”.

²⁾ Keurboek no. 1: „tijt”.

³⁾ In Keurboek no. 3 en no. 4: „in heer Dircx ambocht van der Leck.”

⁴⁾ Deze woorden ontbreken in Keurboek no. 1.

waert dat yemant sijn wagen ontslopede off buytenomme rede, ende dien wech rede, verbuert 10 lib.

171. *Van die kade in Blomersdijck.*

Item die hoge hiemraet heeft gekuert, dat men die Blomersdijcxse kade, streckende van den Hoffdijck off totten wech, dien men ten Berge rijt, hogen ende maken sel ter goeder scepe als hy voirtijts plach te wesen, also dat hy twinterwater scutten mach, ende gemaict te wesen tuisschen dit ende sinte Bavendage naistcomende up sulke boeten als die schout mitten hiemraden dat ordineren sullen, voirt gheen schuyten over die kade te trecken, dair sullen onderleggen drie houte die also groff sijn als een mans diede, uptie boeten van 3 lib. Gekuert up onser Vrouwenavont Nativitas ende dese kuer altoes aldus te houden ¹⁾.

172. *Van sculde voir den hiemraden te winnen.*

Item so ²⁾ wie den anderen te recht stelt voir den hogen hiemraden van sculde, dat der dijckaedzen recht roeren mach, dat sel staen ter onsculde, uutgeseyt diet selve verdient hebben mit hoiren arbeyt, die ²⁾ sullen mogen houden mit horen eede, dat sijt verdient hebben, alsoe varde als van gheen van beyden zyden tuych en is, ende wair tuych is, dair sullen die hiemraden recht na doen gelyken als sy tuych ende besceyt dairof horen zullen.

173. *Van den nuwen dijck geheynt te wesen ³⁾.*

Item in die teerscouwe anno 14(37) wort gekuert, dat men den nuwen dijck up beyde den enden, dair hy comt an den ouden dijck wel ende dicht beheynen sel, te

¹⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

²⁾ Dit woord ontbreekt in Keurboek no. 1.

³⁾ Dit opschrift ontbreekt in Keurboek no. 1.

weten dat men boven upten dijck een heck maken sel, so datter geen beesten onder, noch over en mogen, ende dat gesloten te wesen mit enen slot, behoudelick dattet also wijt sel wesen als ment updoet, dat mer mit een wagen gemackelic doir ryden mach, ende dese hecken ende heyningen aldus gemaict te wesen tuisschen dit ende sinte Bavendage naistcomende uptie boeten van 3 lib., want after dien dat sy gemaict sijn ende men se open vonde staen, so sel men se mogen beleden van 3 lib., ende waert dat yemant dese heyninge of hecken upsloege, brake of bescadichde, dat waer up een boeten van 100 lib., ende rede enige wagen den nuwen dijck, dat waer uptie boeten van 10 lib. ¹⁾).

174. (*Van die reescap om die dijcken te helpen houden* ²⁾).

Item noch laten die hoge hiemraden van Schielant weten, so wie genomen (fol. 17) of gehaelt heeft van alsulke reescap, als sy up Alreheyligen avont lestleden uutsendeden upten dijck in Cralingen ende in Keten om die dijcken mede te helpen houden, overmits den storm ende onweder dat up die tijt was, dat hy hem dair of com ³⁾ ende belye ende betaelt Ariaen Claesz., der hiemraden clerck, tuisschen dit ende Alreheyligen dage naistcomende uptie boeten van 50 lib., ende hier willen den hiemraden after dien dage voirs. scherp bezoeck om doen ⁴⁾).

175. *Van sloten.*

Item in sinte Pietersscouwe anno 14(38) so wert gekuert, so wie dat sloten wil, sel mogen sloten, ende so sel hy jegen synen weerman begeren dat hy jegen hem sloot,

¹⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

²⁾ Dit opschrift ontbreekt in de handschriften.

³⁾ In Keurboek no. 2: „coem”.

⁴⁾ In Keurboek no. 2 is deze bepaling doorgeslagen; in Keurboek no. 3 en no. 4 ontbreekt zij.

ende doen hem dair of een weet, ende ist saike dat sijn weerman dair onwillich in valt, so sel hy selve synen sloot upmaken, ende als hy upgemaict is, so sel sijn weerman binnen twee dagen dairna beginnen jegen hem te sloten van dage mit gelijcke manninge, int werck te wesen totter tijt toe dat sijn werck gemaict is, ende dede hy dit niet, so soude hy verbueren 3 lib., ende dan soude die voirslooter gaen des daechs dairan ende gevent den scout te kennen binnensbans, ende soe sell die scout sonder vertreck gaen ende besteden dat werck up des onwillichs cost te maken sonder vertreck, ende wairt dat die scout dat niet en dede, so soude hy selve verbueren 3 lib. ¹⁾).

176. *Van des ambochts werc te besteden.*

Item upten dach voirs.²⁾ wort gekuert dat geen scout, noch ambochtbewaerres, noch hiemraden binnen der scouwe van Schielant geen wegen, noch kaden, noch watergangen³⁾ noch geen werken, die den ambocht toebehoren, elc binnen synen ban annemen en sullen, noch veynoet dairan wesen uptie boeten van 10 lib., mer in der kercken te doen seggen ende dan openbairlic dair mede te loven ende te bode te staen ende hem te geven diet minst doen wil uptie boeten voirs.

177. *Van annemers van dijcwerck.*

Item so wie dat annemer is van dyken off van enigen werken roerende der dijckaedze van Schielant, die sel selve recht mogen spreken an den besteder ende anders niemant, ende die sel sijn gebrec of synen arbeit mogen houden mit synen eede binnen sjaers dat sijn gelt verschenen is,

¹⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.

²⁾ In Keurboek no. 3 en no. 4: „Item so wort gekuert in sinte Pieters-scouwe anno (14)37, dat”.

³⁾ Keurboek no. 3 en no. 4: „wateringen”.

ende desgelijcx so wie dat mitten annemers wercken off die hijt overgave sullen recht spreken an den annemer ende die sel desgelijcx sijn gebrec off synen arbeyt mogen houden mit synen eede binnen sjaers, mer dairtenden selt staen tot onsculden, ten waer offer besceyt off (fol. 17 verso) tuych off waer, so soudet recht dairna uutgaen.

178. *Van turf up die lantsceydinge te slooten.*

Item upten dach voirs. wort gekuert, dat men gheen turff up enige lantsceydinge van Schielant cloten en sel uptie boeten van 10 lib, ende so ¹⁾ wes turf dat up dese tijt uptie lantsceydinge gecloot staen, die sel men van der lantsceydinge wech doen tuisschen dit ende uitganc Meye naistcomende up die boeten voirs.

179. *Van den croeshiemraden in Schoenreloe.*

Item upten dach voirs. wort gekuert, dat vijff hiemraden wesen sullen altesamen in den ambocht van ¹⁾ Schoonreloe, in Buekelsdijck, in Cool ende in Blomersdijck, te weten dat men enen hiemraet sel setten uuten ambocht van Scoonreloe, ende enen uuten ambocht van Buekelsdijck, ende enen uuten ambocht van Cool, ende twee uuten ambocht van Blomersdijck, ende mit dese vijf hiemraden sel die scout van Scoonreloe recht doen ende recht vorderen als van sulke stucken als die scout ende croeshiemraden sculdich sijn te berechten; voert waert dat yemant begeerde an den scout uutleggens, dat sel die scout uutleggen voir twe van den hiemraden voirs. of voir meer, ende dair sullen die hiemraden hem recht off helpen doen, ende dat sel staen tot wederseggen des hogen hiemraets voirs. ²⁾.

¹⁾ Dit woord ontbreekt in Keurboek no. 1.

²⁾ Deze bepaling ontbreekt in Keurboek no. 3 en no. 4.